A°. 1860. N°. 282.

DINGSDAG 27 NOVEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

De Gedeputeerde Staten der Provincie Utrecht

Brengen ter kennis van de daarbij belanghebbenden, dat, overeenkomstig hun besluit van den 8. November 1860, opgenomen in de *Utrechtsche* en de *Amersfoortsche Couranten* van den 13. November ll, op den 22 November 1860, in het Gouvernementshuis alhier, eene openbare uitloting heeft plaats gehad van twee aandeelen, ieder ad ƒ 500.— in de restant geldleening van ƒ 15,500.— ten laste van den weg van *Houten* naar den *Lekdijk* bij het *Beusichemsche veer*, door de overname des wegs, voor de provincie thans eene provinciale schuld geworden, en dat alstoen zijn uitgeloot, de aandeelen: **No. 2 en 85**, waarvan de aflossing met bijbetaling van ƒ 10.— premie voor ieder uitgeloot aandeel, na 1 Januarij 1861, zal plaats hebben bij den Heer Arrondissements Betaalmeester alhier, met overlegging der obligatie en daarbij behoorende interest-bewijzen.

En zal deze worden geplaatst in de *Utrechtsche*, zoo mede in de *Amersfoortsche Courant.*

Utrecht, den 22. Nov. 1860.

De Gedeputeerde Staten voornoemd,
VAN DOORN, *Voorz*
C. W. MOORREES, *Griff.*

UTRECHT, Dingsdag 27 November.

De door keizer *Napoleon* verleende vrijheden hebben misschien buitenslands nog meer indruk gemaakt, dan binnen 'slands. Men hoopt te Parijs, dat ze slechts het begin zijn, en dat met name de drukpersvrijheid een weinig meer zal hersteld worden. O. a. laat het *J. des Déb.* doorschemeren, dat het de hervormingen aanneemt, maar dat het op meer in de toekomst rekent, door de koncessien van keizer *Frans Jozef* te bespreken, die de Oostenrijksche bevolking evenmin voldoen, als die van *Napoleon* de Fransche liberalen.

Te Weenen denkt men, dat aan het bewind, door 't geen te Parijs geschiedt, de oogen zullen opengaan, en dat bij de ontevredenheid, die de verleende koncessien blijven opwekken, en bij de gevaren, die in de toekomst dreigen, verder toegeven aan de volkswenschen als dringende noodzakelijkheid zal worden erkend. Bij de reis des keizers naar Munchen en Stuttgard moet de koning van Wurtemburg den keizer ten sterkste hebben aangeraden aan de volkswenschen te voldoen. Daar men voortdurend zegt, dat de toenadering tusschen de hoven van Petersburg en Weenen slechts zeer gering is, wordt dit voor het huis van Habsburg te duurder pligt. Mogt men dit niet inzien, dan zou er veel kans zijn, dat de bijeenkomst te Gran, die de kieswet voor Hongarije moet daarstellen, zich bij een protest bepaalde, tegen de weigering tot herstel der wetten van 1847 en 1848.

Er is tevens meer dan vroeger sprake van, dat Beijeren en ook Saksen zouden hebben aangenomen Tyrol te bezetten, als Oostenrijk in het voorjaar den oorlog in Italie weder moest beginnen. — Is dit juist, dan zouden de mededeelingen, alsof men te Weenen meer en meer tot den vrijwilligen afstand van Venetie aan Italie zou overhellen, geheel in 't niet vallen.

Uit Italie ontvangt men berigten van woelingen, die het werk der organisatie van het koningrijk bemoeijelijken. — Daarentegen meldt men, dat de nationale beweging aan den Donau reeds haar invloed doet gevoelen, en de algeheele vereeniging der beide Donauvorstendommen, in spijt der traktaten, zal worden daargesteld. — Die centralisatie koorts zou volgens de *Elberf. Zeit.* ook Denemarken er toe brengen, onder een nieuw kabinet *von Blixen Fincke*, de inlijving van Sleeswijk bij Denemarken af te kondigen.

Over het beschermen van Gaeta door de Fransche marine wordt te Parijs door de gezanten van de koningen *Victor* en *Frans* onderhandeld in tegengestelden zin. Wie de balans naar zijne zijde zal weten te doen overslaan is niet te voorzien.

Uit Syrie komen berigten, dat verbetering van den toestand aldaar onmogelijk schijnt, als er geen krachtig bestuur optreedt. *Abd-el-Kader* kan geen onderkoning worden, omdat hij den sultan niet erkent, maar een ander, bijv. *Fuad Pacha,* noemt men als een geschikt onderkoning.

Omtrent de zaken in China leveren de telegrammen nadere tijdingen. Men onderhandelt over den vrede, maar of dit geheel nieuwe, of slechts de voortzetting der vroegere onderhandelingen is, schijnt nog onzeker.

De sinds eergister ontvangen **telegrafische depeches** laten wij hieronder volgen:

Pesth, Zaturdag. Vier generaals van *Garibaldi's* leger, *Bixio*, *Cosenz*, *Medici* en *Sirtori*, zijn door koning *Victor Emanuel* met het kommandeurskruis der orde van den heiligen Mauritius en Lazarus begiftigd.

Triest, Zondag. Hier zijn berigten ontvangen uit Shanghaï van 4 Okt. In een veldslag, den 18 Sept. nabij Tschankiowan geleverd, waren 25,000 Tartaren door de geallieerde Franschen en Engelschen teruggeslagen, en had de vijand 2000 man en 50 kanonnen verloren. Daarentegen waren de konsul *Parker*, sekretaris van lord *Elgin*, de korrespondent van de *Times* en eenige officieren gevangen genomen. Den 21 Okt. viel een tweede slag voor bij Tungtscho, die met de verstrooijing van 30,000 Tartaren eindigde. Te Shanghaï liep het gerucht, dat de keizer van China naar Tartarije was gevlugt. *Sankolinsin* wilde voor Peking een laatsten strijd beproeven.

Weenen, Zondag. De *Wiener Zeitung* van heden bevat de volgende mededeeling: »In een afdeeling van het rapport van generaal *de Lamoricière* over de verrigtingen van het pauselijk leger wordt gezegd, dat een van genoegzame volmagt voorzien persoon hem uit Triest onder dagteekening van den 11. had geschreven, dat Oostenrijksche schepen ten zuiden van Ancona zouden kruisen, om de blokkade dezer vesting te beletten. Deze bewering van den voormaligen opperbevelhebber der Romeinsche troepen vereischt een teregtwijzing, in dien zin, dat de onderwerpelijke tijding van niemand anders kon afkomstig zijn dan van een persoon die kwalijk was ingelicht"

Turijn, Maandag. De *Opinione* deelt mede, dat het ontwerp van den heer *Farini* om den staat in distrikten te verdeelen, door den ministerraad behandeld en in beginsel aangenomen is; het ontwerp zal onverwijld aan den raad van state worden onderworpen.

De verwisseling des titels: koning van Sardinie, voor: koning van Italie, is niet vertraagd door staatkundige redenen, maar uit eerbied voor het parlement, aan hetwelk de minister het regt wil voorbehouden, dien titel te proklameren.

Berlijn, Maandag. De *Preuss. Ztg.* verneemt, dat de gezanten van vreemde mogendheden, die koning *Frans II* naar Gaeta gevolgd waren, op uitdrukkelijk verlangen des konings, die niet wilde dat het korps diplomatiek in de belegerde stad moeijelijkheden zou ondervinden of daaruit verdreven worden, Gaeta verlaten en zich naar Rome begeven hebben.

Londen, Maandag. Uit het Engelsche hoofdkwartier in China, acht mijlen van Peking, 23 September. — De korrespondent van de *Times*, de sekretaris van lord *Elgin* en verscheidene officieren zijn gevangen genomen en naar Peking gebragt. De Tartaarsche kavalerie is geslagen. De Chinezen vragen den vrede, doch lord *Elgin* verlangt, alvorens te onderhandelen, het ontslag der gevangenen. 's Keizers broeder is de voornaamste vrede-onderhandelaar.

Londen, Maandag. *Reuters Office* meldt volgens een berigt uit officiële bron, dat graaf *Flahaut* definitief benoemd is tot Fransch gezant te Londen.

Parijs, Maandag. De *Moniteur* berigt dat, in strijd met de door eenige bladen medegedeelde gissingen, het departement eeredienst en openbaar onderwijs niet zal worden geplitst. Voorts meldt het officiële blad dat de heer *Marchand* tot sekretaris-generaal van het ministerie van staat is benoemd, ter vervanging van den heer *Pelletier*, tot andere funktiën geroepen.

Marseille, Maandag. Alexandrië 19 November. De heer *de Lesseps* is naar Suez vertrokken, om nieuwe ploegen werklieden aan te stellen.

Men berigt eene overwinning van de Nederlanders op Borneo.

Marseille, Maandag. Napels 22 Nov. Door ontslagene of ontevredene Garibaldisten zijn weder publieke manifestatien geschied. In het Nuovo-Theater hebben de kreten *Viva Garibaldi!* belet dat de hymne voor den koning uitgevoerd werd.

De berigten uit de Abruzzen melden, dat de zwervende benden door koninklijke soldaten en door Garibaldisten vermeerderd zijn.

De bevolking, met zeisen en bijlen gewapend, vervangt er de nationale garde. Er zijn drie steden afgeloopen: Magliano, Celano, Tagliarrozzo. Het land was insgelijks onveilig en het goevernement heeft geantwoord, door gebrek aan troepen dit niet te kunnen beletten.

Gaëta is door 30,000 Sardiniers met 80 mortieren omsingeld. Koning *Frans* heeft eene cirkulaire gezonden aan de ambassadeurs; hij zal ze te Rome als voortdurend gekrediteerd beschouwen. Hij heeft geld maar geen levensmiddelen van buiten ontvangen. Koning *Victor Emmanuel* heeft verstandhouding met de vesting.

Weenen, heden, Dingsdag.

Het officieele blad meldt, dat graaf *Forgach* tot stadhouder van Bohemen en graaf *Johann Cziraky* tot *judex curial* van Hongarije benoemd is.

Londen, heden, Dingsdag.

Uit Bern wordt gemeld, dat Sardinie in eene nota aan den bondsraad protesteert tegen de sekwestratie der kerkelijke goederen in Tessino, en het behoud van den *status quo ante* verlangt.

Parijs, heden, Dingsdag.

De *Moniteur* bevat de benoeming van den heer *Persigny* tot min. van binnenl. zaken en van den heer *Billault* tot minister zonder portefeuille, van den heer *Forcade Laroquette* tot min. van financien, van den heer *Magne* tot min. zonder portefeuille en van den heer *Benedetti* tot staatsraad in buitengewone dienst.

De keizer vertrekt heden naar Compiègne.

De diskussien in de Tweede Kamer over de begrootingswetten zijn gister begonnen. De heeren *v. Bosse*, *Hugenholtz* en *v. Zuylen* hebben het ministerie, maar vooral den minister-president met vrij veel hevigheid aangevallen. De heer *v. Hall* heeft daarop geantwoord en het regeringsstelsel verdedigd. Uit de benoeming der voorzitters van de afdeelingen kan men zien, dat de meerderheid zeker niet ministerieel is. Daarentegen betoont de regering eene buitengewone werkzaamheid, en mogt de minister-president zich reeds beroemen op het bezit in het kabinet van twee mannen, die de spoorwegen en de nieuwe regterlijke inrigting aan het land hadden geschonken, de ijver der raadslieden van den kroon wordt daardoor niet beperkt; bij de verbetering der waterwegen, de slavenemancipatie, de portvermindering en zoovele reeds ingekomen voordragten, wordt nu ook eene wet op de milicie aangekondigd.

Gister hebben wij in de stad en provincie mededeeling gedaan der berigten uit Oost-Indie. Twee telegrammen zeiden bijna eensluidend 't volgende:

»*Batavia, 14 Oktober.* In Banjermassing is de stand van zaken minder gunstig. Bij den aanval op eene redoute zijn twee officieren gesneuveld."

Wij voegden er het volgende berigt bij: »*Triëst, heden, Maandag.*

»Berigten uit Java van den 14 Okt. melden, dat de Hollandsche troepen bij Banjermassing driemaal door de oproerlingen zijn teruggeslagen.

»*Shangai, 4 Okt.* De Insurgenten bedreigen Hangchau." — Heden zal men onder Marseille zien, dat er gemeld wordt, dat de Nederlanders eene overwinning behaalden.

De regerings-depeche luidt als volgt, en geeft de volledigste opgave:

Een telegram van den goeverneur-generaal van N.-Indie, in dato: Buitenzorg, 14 Okt. 1860, luidt: »Tijdingen, heden morgen van Soerabaija, uit Bandjermasin ontvangen, melden, dat op den 23. Sept. eene versterking nabij Boekit Menang door onze troepen was veroverd. De luitenant *Hamming* sneuvelde, en 1 officier en 8 soldaten werden gewond. Uit deze tijdingen maak ik op, dat de laatstelijk te Batavia verspreide ongunstige berigten ongegrond waren. Op Java en elders alles wel. De Japansche gezanten bezochten Batavia op hunne terugreis uit Amerika."

De den 14. Okt. te Batavia aangekomen schepen waren:

Bellatrix, Zeenymph, Jupiter, Landbouw, Joan Melchor Kemper, Eersteling, Eva Johanna, Zeelust, Rijnbrand, Het Goede Vertrouwen, Amsterdam en StadMiddelburg, alle twaalf van Amsterdam, Willem Kroonpr. der Nederlanden, Constance, Vooruit Louisa Kroonpr. van Zweden, alle vier van Rotterdam en Burg. van Middelburg van Middelburg.

— Z. M. heeft benoemd tot burgemeester der gemeente Sassenheim mr. *P. Lijndrajer*; — benoemd tot vice-konsul te New-Castle, Nieuw Zuid Wales, den heer *John Rayden Bingle*; — benoemd tot ambten. 2. kl. voor de burgerl. dienst in Indie den heer *L. C. E. Kniphorst*, thans kand.-ambten. voor die dienst.

— Men wil, dat ter vervanging van wijlen mr. *L. Metman* zeer in aanmerking zou komen mr. *de Pinto*, te 's Hage. Het kan niet zeer lang duren of men zal weten wat er van dit gerucht waar is

Amst. Ct.

§ Thans is ook rondgedeeld het antwoord op hoofdst. Oorlog. Eene betere regeling van de schutterij wordt door den minister met verlangen te gemoet gezien; tot die op de militie heeft hij reeds medegewerkt Hij verdedigt het eindcijfer der begrooting van zijn depart., met het oog op de eischen van den tegenwoordigen tijd en ook op de gewone behoeften van 's lands verdediging. Evenzeer erkent hij de wenschelijkheid van een naauwer verband tusschen het leger hier en dat in Indie. Het verlangen naar een voldoend aantal vrijwilligers voor de koloniale dienst, was steeds met vele bezwaren gepaard, schoon dit in den laatsten tijd is vermeerderd.

§ – Het voorloopig verslag over het wetsontwerp tot verbetering van Holland op zijn smalst en tot verbetering van den Waterweg van Rotterdam naar zee, is gister aan de leden der Tweede kamer rondgedeeld. Het blijkt daaruit, dat de voordragt tot vele bezwaren aanleiding heeft gegeven, alsmede tot het vermoeden, dat de regering het met hare tegenwoordige voordragt zoo ernstig niet meende, waarom men het wenschelijk heeft geacht vooreerst geen besluit te nemen.

Nagenoeg eenparig is de veranderde rigting afgekeurd, die de regering aan het nieuwe kanaal van Noordholland geven wil.

Over het algemeen was de stemming gunstiger voor de verbetering van den Waterweg van Rotterdam naar zee. Intusschen bestonden ook te dien aanzien gewigtige bedenkingen.

De groote meerderheid zag evenwel in deze wetsvoordragt een nieuwen last, die aan 's rijks schatkist zou worden opgelegd; daarin werd een onoverkomelijke hinderpaal gezien.

— Men meldt ons, dat binnen eenige dagen aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal worden aangeboden een wetsontwerp op de Nationale Militie, waarbij, naar men verneemt, wordt voorgesteld een jaarlijksch kontingent voor *zee-militie* en ten opzigte van Nederl O. Indie het detacheren van het staande leger hier te lande, alsmede bepalingen waardoor het vrijwillig dienst nemen bevorderd zal worden. *R. C.*

:— Ten gevolge van de behandeling der begrootingswetten bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zullen er deze week geen audientien plaats hebben bij de min. van binnenl. zaken, van Financien, van Marine en van kolonien.

— Naar wij onderrigt zijn, bestaat bij de regering het voornemen tot eene nieuwe regeling van de bevolkings-registers over te gaan, die reeds met 1 Jan. a. s. in elke gemeente zoude worden ingevoerd. Bij de nieuw vast te stellen bepalingen wordt de plaats, waar men gewoon is verblijf te houden of de werkelijke woonplaats als grondslag aangenomen, zoo als ook bij de jongste volkstelling is geschied. Men is daarbij van het beginsel uitgegaan, dat enkel het aanhouden van één register verpligtend moet worden gemaakt, terwijl het bijhouden der overigen van het goedvinden der gemeente-besturen of van de plaatselijke omstandigheden wordt afhankelijk gemaakt. Voorts wordt aan de gemeentebesturen de keuze gelaten, hun bevolkings-register aan te leggen naar de plaatselijke indeeling in de volgorde der huisnommers of naar de letters van het alphabet, waarmede de naam der in te schrijven hoofden van huisgezinnen of afzonderlijk levende personen beginnen. *N. R. C.*

— Uit Luxemburg wordt gemeld, dat de Kamer in hare zitting van 23 Nov. met groote meerderheid het ontwerp-kieswet heeft aangenomen. Drie leden, de heeren *Muller Walse*, *Schmit* en *Simons*, stemden tegen. Op de vraag van den heer *Metz*, door den heer *André* ondersteund, heeft de heer *Jonas* geantwoord, dat hij hoopte het wets-ontwerp betreffende de drukpers nog in deze zitting aan te bieden.

*— De ministers van oorlog en kolonien hebben bepaald, dat de tijd, door millitairen, zich engagerende of reëngagerende voor de dienst in de koloniën of West-Indie, in de klasse van discipline doorgebragt, voortaan als interruptie van dienst, door eigen toedoen veroorzaakt, zal worden aangemerkt.

De verhoogde handgelden voor hen toegestaan, die zich engageren bij het korps Mariniers, worden niet meer uitgereikt.

*— Z. M. de koning heeft bepaald dat, wegens de aanhoudende duurte der levensmiddelen, aan gehuwde onder-officieren en verdere manschappen bij het leger, het bedrag zal worden uitbetaald, hetwelk zij op den 1. dezer, voor zooveel de onder-off. betreft, meer dan tien gulden, en voor zooveel de overige manschappen aangaat meer dan vijf gulden op hunne rekening in het kleeding- en reparatie-fonds, te goed mogten hebben, mits hunne kleeding in goeden staat zij.

*— De *Stoompost* meldt, dat, behalve de reeds in ons vorig nummer genoemden, nog bij de staats-spoorwegen zijn aangesteld: als bouw- en werktuigkundige 2. kl. *C. H. Schanze;* als opz. 2. kl. *M. Henstedt*, *G. G. Staël van Holstein*, *J. C. A. van Rozendaal* en *J. A. van Voorthuisen;* als opz. 3. kl. *C. [illegible] Hupscher* en *J. F. P. Halse;* als opz. 4. kl. *H. [illegible] van der Lek*, *A. A. Nunnink*, *C. B. Olivier*, *J. [illegible] Sandeling*, *E. J. Weenink* en *H. J. Lastdrager.*

— De minister van binnenl. zaken verlangt opgave omtrent de maatschappijen of vereenigingen ter bevordering van landbouw of nijverheid, welke in het rijk bestaan, met vermelding van haar doel en werking, het tijdstip harer oprigting, het personeel harer hoofdbesturen, het jaar waarin de leden dier besturen voor het eerst benoemd werden en de klasse der beide Nederlandsche ridderorden en die van de Eikenkroon, waarin zij mogten zijn opgenomen. *H.*

*— Op last van den gen. maj. inspekteur der artillerie zal de tasch der giberne in klein-tenue steeds van een overtrek voorzien zijn.

— De Zwitsers, die voor de koloniale dienst zijn aangenomen, zullen nog geruimen tijd te Vlissingen en den Helder in garnizoen blijven, alvorens naar Indie over te gaan.

*— Gister morgen is Z. M. de koning met gevolg hier omstreeks ½7 ure gepasseerd, gaande naar 't Loo. Bij Ede heeft de lokomotief een wagen, die op de rails stond, medegevoerd, en zijn de overblijfselen van het voertuig eerst te Arnhem ontdekt. Het laat zich begrijpen, dat door deze omstandigheid aan den trein zeer ligt een ongeluk had kunnen overkomen, dat de ernstigste gevolgen had kunnen hebben. — Z. M. wordt in 't begin der volgende week te 's Hage terug verwacht.

*— Voor de gisteren gehouden verkiezing van leden voor de Kamer van Koophandel alhier waren ingekomen 148 stembriefjes, volstrekte meerderheid 75 stemmen. Zijn uitgebragt op de HH. *J. C. Schuurman* 127 stemmen, *W. H. de Heus* 125, *C. v. d. Post Jr.* 95, *J. Harting* 83, *S. P. C. Koene* 86, *G. Ribbius Pelletier* 63, *J. J. Ellerman* 53, *S. v. Lier Ez.* 33, *J. G. Abendrooth* 25, *J. O. v. Beek* 24, *H. A. v. d. Wall Bake* 24, *H. Bolk* 11 en *P. M. Jongeneel* 10. De vijf eersten zijn dus gekozen, terwijl tusschen de HH. *Ribbius Pelletier* en *Ellerman* eene herstemming zal plaats vinden.

— Men schrijft uit 's Hage, aan de *Arnh. Ct.* dat de heer *Bernet*, de algemeene opziener van het stoomwezen bij den raad van toezigt op de spoorwegdiensten, van zijne reis door Belgie en een gedeelte van Duitschland tot onderzoek der spoorwegdiensten, is teruggekeerd.

Verder verneemt men, dat de min. van binnenl. zaken door de komm. voor de staatsspoorwegen zal laten aanbesteden: 60,000 dwarsleggers, verdeeld in kavelingen van 10,000 stuks.

*— Uit Nijmegen schrijft men ons:

Gister avond had alhier, buiten de Hezelpoort, eene vechtpartij plaats tusschen eenige door drank opgewondene burgers en militairen, waarbij o. a. een kanonnier den geheelen linker duim werd afgehakt; de daders zijn nog niet bekend.

*— Zaturdag had alhier de aanbesteding plaats van de naar de plannen van den architekt *H. J. van den Brink* te bouwen R. K. kerk te Montfoort, welk werk is aangenomen door de heeren *P. W. de Schrauer & Co.* voor de som van *f* 43000.

*— Uit Meppel schrijft men ons: Vrijdag jl. heeft te Wolvega, bij het aldaar bouwen van een nieuw en sierlijk kerkgebouw, ten behoeve van eene nieuw gevormde R. K. gemeente, een ontzettend ongeluk plaats gegrepen: zeven werklieden zijn plotseling met een steiger van 40 voeten hoog naar beneden gestort doordien hij ongemerkt brak, waardoor allen werden verwond, enkelen zoodanig, dat men voor het behoud van hun leven vreest.

— Het afbreken van de R. K. kerk te Schokland en het overbrengen en opbouwen er van te Ommen is voor 8000 aanbesteed.

— Zaturdag hield de Natuurkundige afdeeling der koninkl. akademie van wetenschappen te Amsterdam hare gewone maandelijksche vergadering.

Was ingekomen een brief van den min. van kolonien, ten geleide der oorspronkelijke verhandelingen van den heer *Stifft;* de vergadering besluit die verhandelingen te stellen in handen van de daartoe reeds vroeger aangewezen kommissie.

De door den heer *Verdam* aangeboden verhandeling, getiteld: *Bijdrage tot de toepassing van het stelsel van de Lambert, overeenkomstig de rekenwijze van Lagrange*, wordt in handen gesteld van de heeren *Lobatto* en *Stamkart.*

Ten gevolge van den brief van den min. van binnenl. zaken over een verzoek van den heer *L. Durant*, om twee door hem uitgegevene boekwerkjes door de akademie te zien beoordeeld, wordt besloten die werkjes in handen te stellen van de heeren *van Geuns* en *Voorh. Schneevoogt.*

Aan de orde is de brief van den min. van binnenl. zaken, houdende verzoek aan de akademie, om een door den heer *J. Buysman* aangegeven middel tot wering van den paalworm te onderzoeken. De heer *Buysman* is onbekend gebleven met de gedane proeven en de vergadering besluit mitsdien, dat het onnoodig is het voorgestelde middel te beproeven.

De heer *v Rees* heeft verslag uitgebragt, omtrent de bliksem-afleiders op Meerenberg; het gesticht kan geacht worden tegen 't gevaar van den bliksem te zijn gewaarborgd.

De heer *Harting* houdt eene belangrijke verhandeling over nieuwere lenzenstelsels en de grens van het optisch vermogen der hedendaagsche mikroskopen, waaromtrent eenige gedachten worden gewisseld tusschen den heer *Donders* en den spreker.

De heer *van der Boon Mesch* spreekt over Aniline, Purperine enz. als verkregen kleurstof uit de drooge distillatie van steenkolen en toont de belangrijkheid van dit nieuwe onderwerp van de organische scheikunde, voor de wetenschap en voor de nijverheid, aan; hierover voeren het woord de heeren *Stamkart*, *Harting* en de spreker, waarna de Spr. eene meer uitgebreide verhandeling over dit onderwerp voor de verslagen en mededeelingen toezegt.

De heer *Oudemans* spreekt over de planten, behoorende tot de familie der *Pandaneën* en wel over de *Pandanus spiralis*, over welk onderwerp, vroegere spr., reeds in 1851 en 1854, door de heeren *Miquel* en *de Vrieze* gesproken werd; door spr. waren exemplaren en afbeeldingen daarvan overgelegd. De spr. bestemt zijne verhandeling voor de verslagen en mededeelingen en wisselt nog van gedachten over het onderwerp met den heer *Miquel*.

De heer *van Hasselt* dient de door hem toegezegde verhandeling over de vergiftigde boogpijlen in.

*— Men meldt ons uit Nijmegen:

De hier ter stede sedert eenigen tijd sporadisch geheerscht hebbende kwaadaardige keelziekte, waardoor zoo menig jeugdig slagtoffer uit den aanzienlijken stand viel, is thans als geweken te beschouwen, doch komen nog enkele gevallen in de naburige dorpen voor.

— Bij Rozendaal hebben 2 kommiezen aan 13 smokkelaars, van 't beruchte Ruephen's Heike, 13 balen lompen ontnomen, maar gelukte het hen eerst na een strijd van ¾ uur, om de smokkelgoederen naar 's rijkskantoor op te brengen.

*— Men verneemt, dat weldra de eerste turfpraam eene lading turf uit de Emmerveenen van de Drentsche kanaalmaatschappij zal afvoeren, daar het kanaal reeds zoover is gevorderd. Dit zal met eenige feestelijkheid plaats vinden, o. a. zal het vaartuig geïllumineerd zijn.

— Te Arnhem kwam Zaturdagavond eene diligence aanrijden zonder koetsier, die bij Velp van den wagen was gevallen, toen hij een pakje wilde afgeven. Gelukkig werd de wagen buiten Arnhem opgehouden. Men ziet hieruit het gevaar, koetsier en konducteur in een persoon te vereenigen.

— Een paar jaar geleden overleed te Rotterdam iemand, die bij testamentaire beschikking zeker persoon te 's Bosch tot universeel erfgenaam benoemde, onder voorwaarde dat hij binnen twee jaren op verzoek zijner familie wegens verkwisting of zoo deze daaraan niet voldeed, op eigen aanvrage wegens onnoozelheid onder kuratele werd gesteld. De twee jaren zijn verloopen zonder dat aan die tweeledige voorwaarde gevolg is gegeven. Nu vorderen de erfgenamen des testateurs vernietiging der beschikking, uit hoofde van de nietvervulling der gestelde voorwaarden, terwijl de wederpartij beweert daartoe ongehouden te zijn: 1. omdat het eene ongeoorloofde zaak is: 2. omdat de voorwaarde eene onzedelijke strekking heeft. Deze kwestie zal eerlang voor de regtbank aanhangig worden gemaakt.

— Er zijn weder twee nieuwe planeten ontdekt, behoorende tot de groep tusschen Mars en Jupiter; de eene, de 61., door *Ferguson* in Noord-Amerika, de andere de 62., door *Fonster* en *Lesser* te Berlijn.

In de zitting der Fransche Akademie van wetenschappen van den 15. Oktober heeft *Leverrier*, van deze ontdekkingen berigt gevende, eenige denkbeelden omtrent deze soort van planeten in het algemeen medegedeeld. Hij heeft gewezen op de bijzonderheid, dat men gedurende 18 maanden, in weerwil van de aanhoudende pogingen om nieuwe planeten te ontdekken, er geene nieuwe gevonden heeft, terwijl men er in de laatste weken vier heeft ontdekt. Hij vroeg hoe het komt, dat zij aan de onderzoekingen der sterrekundige ontsnapt zijn, indien zij reeds langen tijd bestaan hebben, en of het niet mogelijk is, dat zij eerst onlangs zijn ontstaan? De ruimte rondom de zon is, zoo als bekend is, vervuld met eene kosmische stof van verschillende graden van digtheid. Het komt hem niet onwaarschijnlijk voor, dat een aanzienlijk deel dier stof, dat grootere digtheid bezit, en eene elliptische beweging van veranderlijke snelheid heeft, door aantrekking op zijn weg andere deelen medesleept, wier beweging tot dusverre langzamer of schielijker was; en dat deze opeenhooping van digtere kosmische stof eene enkele nieuwe planeet vormt, die men dus eerst thans bemerkt, om de eenvoudige reden, dat zij voor korten tijd nog niet onder dien vorm bestond.

— De buitengewone treinen tusschen Parijs en Brussel leggen den weg in 6 uren 25 min. af, zoo dat een inwoner van Brussel, die des morgens 5 ure met dien trein vertrekt, om 11 ure 25 min. te Parijs aankomt, ontbijt, zijne zaken verrigt en om 4 ure weder vertrekt, om naar Brussel terug te keeren, alwaar hij om half elf ure terug komt, na dien dag alzoo een weg van 140 uren te hebben afgelegd.

Bij den BURGERLIJKEN STAND te *UTRECHT* zijn van den 18. tot den 25. Nov. 1860 ingeschreven: ondertrouwd 6 paar; — gehuwd 15 paar; geboren 41, als 17 j. en 24 m.; — overleden 24, als 12 van het m. en 12 van het v. geslacht.

WATERHOOGTE.

Arnhem, 26 *Nov.* 1,76. El. AP. 8,71. Gev. 4 d. Rijnhoogte te Keulen 25 Nov. 8 voet 5 duim, of 8 voet 5 duim Rijnl.

Zie de zitting van de Tweede Kamer in het Bijvoegsel.

MADRID, 20 November.

De regering heeft eenige der stukken betreffende de Italiaansche kwestie aan de Kamer overgelegd, en te kennen gegeven, dat dit niet met alle zal geschieden. Die stukken zullen weldra tot diskussien aanleiding geven, waarin de regering niet zal gespaard worden. Men zegt, dat nota's, tusschen ons kabinet en het hof van Rome gewisseld, zich niet onder de overgelegde stukken bevinden.

De heer *Figuerola* heeft heden met kracht het voorstel der regering bestreden, tot verhooging der civiele lijst met twee millioen ten behoeve der infante dona *Concepcion*. Spr. zeide o. a.: dat het onlogisch en inkonstitutioneel gedrag der regering oorzaak zou zijn, dat de belastingschuldigen den Hemel vurig zouden bidden, dat de koningin zich niet meer in gezegende omstandigheden mogt bevinden.

De *Pensamiento espanol* is wegens zijn laatste artikel tegen keizer *Napoleon* tot 4000 realen boete veroordeeld.

De koningin heeft den hertog van Tetuan een prachtigen eeredegen met brillanten en edelgesteenten bezet ten geschenke gegeven, ter gedachtenis aan den oorlog tegen Marokko.

De persoon, die den aanslag op het leven der koningin heeft gepleegd, is van alle kriminele verantwoordelijkheid vrij verklaard en tot levenslange opsluiting veroordeeld.

TURIJN, 23 November.

De ultra-partij is van plan, *Garibaldi* in 30 kiescollegien tot kandidaat voor het Parlement te stellen. Waarschijnlijk zal zij te Genua ook *Mazzini* stellen. Het amnestie-dekreet, dat ook op hem toepasselijk zal zijn, is reeds geteekend. Hij woont nu heel rustig te Napels en geeft er zijne *Popolo d'Italia* uit.

Graaf *de Cavour* houdt zich ijverig bezig met de zaken van het departement van oorlog. Hij inspekteert dagelijks de arsenalen.

Mevrouw *Ristori* is den 18. dezer in den schouwburg Della Scala te Milaan als *Judith* opgetreden, en schonk de opbrengst der voorstelling aan de Venetiaansche uitgewekenen.

Het onderhoud der Nap. troepen, die zich op het Romeinsch grondgebied bevinden, kost dagelijks 10000 Scudi. 500 man dezer troepen hebben reeds verklaard in het Italiaansche leger te willen overgaan.

Van onderscheidene zijden wordt berigt, dat de middelstaten van plan zijn een bondsbesluit uit te lokken, waarbij het behoud van Venetië door Oostenrijk een Duitsch belang zou verklaard worden.

De Piemontezen, die zich in het buitenland bevonden en tot de ligting van 1859 behooren, hebben oproeping ontvangen om zich naar hunne regementen te begeven.

WEENEN, 24 November.

Het ministerie *Buol-Bach* hield het volk van alle deelname aan het bestuur verwijderd, en het tegenwoordige wil alleen den Magyaren toestaan, het volk in parlement bijeen te roepen. Iets zoo beginselloos, dat slechts door loven en bieden in het leven wil blijven, kan niet voortbestaan. De Duitsch slavische provincien zijn door de landsstatuten in buitengewone agitatie gebragt, en zelfs de getrouwe Tyrolers beginnen te morren. De Magyaarsche leden van het kabinet moeten eveneens aftreden, tenzij de instellingen van de eene helft des rijks eenigermate met Hongarije's konstitutie in overeenstemming worden gebragt. Zij laten dan ook door hunne organen mededeelen, dat de nog uit te vaardigen statuten anders zullen zijn dan de tot dusverre verleende, die den 20 Okt. reeds gereed waren. Maar dan zal men deze natuurlijk moeten intrekken.

De uit Italie gekomen jezuiten hebben verlof ontvangen zich hier te lande te vestigen.

Uit Parijs wordt gemeld, dat tusschen Frankrijk en Engeland eene volkomene overeenstemming in de Italiaansche zaak bestaat. Men zegt zelfs, dat het westen *Victor Emmanuel* het bezit van het nieuwe koningrijk wil waarborgen. Met betrekking tot Venetie moet Frankrijk in den laatsten tijd mede tot Engelands opinie genaderd zijn, dat nl. ten dezen opzigte een aanvallende politiek althans voorbarig is.

Volgens de jongste berigten uit Konstantinopel, hebben de soldaten der Fransche expeditie hunne winterkwartieren te Deir el-Kama- en Zaleh betrokken.

BERLIJN, 25 November.

De policie-direkteur *Stieber* heeft, ter regtvaardiging van het tijdens zijn proces door hem beweerde dat vele gevallen voorgekomen zijn, waarin met voorkennis van den Ober-Staats-Anwalt en den minister van justicie, personen verdacht van politieke overtredingen weken ja maanden lang door de policie gevangen zijn gehouden, zonder mandaat van den regter, en zonder verhoor door dezen, in de *Voss. Ztg.* eene uitvoerige mededeeling geplaatst, aan het slot waarvan hij zegt, eerstdaags ten deze eene volledige aangifte aan den minister-president te zullen zenden. Hij zal, mogt hij daarop geene eede gehoord worden, alles in de bijzonderheden bekend maken.

Het tegen hem gevoerd proces houdt ieder bezig.

Men zegt, dat eenige regeringen over de bijeenkomst te Warschau cirkulaires aan hunne gezanten gezonden hebben.

Van 1 Sept. 1859 tot 1 Sept. 1860 zijn hier te lande in 256 beetwortelsuikerfabrieken 34,399,517 Ctr. 17 pd. beetworden verwerkt, dus 2,269,239 Ctr. 94 pd. minder dan in het jaar te voren.

LONDEN, 25 November.

De Portugesche regering heeft bevolen, dat alle officieren der marine drie dagen den rouw zullen aannemen wegens het overlijden van den Engelschen admiraal sir *Ch. Napier*, die Portugal belangrijke diensten bewezen heeft in den onafhankelijkheidsoorlog. De regering heeft tevens bevolen dat een in aanbouw zijnde oorlogsbodem ter zijner gedachtenis den naam zal dragen van *Admiraal Napier*.

Er zijn berigten uit Bombay tot 27 Okt. Aldaar heerschte bij het vertrek van de post sedert eenige weken zoodanige hitte, als men in geen tijden beleefd had. De regering was voornemens den zetel des bestuurs van Bombay naar Punah over te brengen, alwaar de luchtstreek koeler is. De onderkoning, lord *Canning*, deed eene reis naar het noordwesten des lands.

Een bemiddeld Israëhet te Nieuw-York heeft een legaat van 10,000 p. st. vermaakt voor het bouwen en onderhouden van armhuizen voor oude en behoeftige Israëheten te Jeruzalem.

— 26 *Nov.* Gec. 93½; Peru 4½ pCt. —, 3 pCt. —; Venez. 2½ pCt. 22¼; 1 pCt. —; Port. 3 pCt. 46; Sp. 3 pCt. 49¼, 1¼ pCt. 40¾; Russ. 4½ pCt. 94⅞, 5 pCt. —; Sard. —.

PARIJS, 25 November.

In de volgende maand zal, naar men zegt, eene zitting van het Wetg. Ligch. plaats vinden.

Hoewel *de Moniteur* er nog niet van gewaagt, houdt men het toch voor zeker, dat graaf *de Persigny* den heer *Billault* als minister van binnenl. zaken vervangen zal. De heer *Billault* zou dan in het ministerie van financien den heer *Magne* vervangen, die minister zonder portefeuille zou worden. — De ministers zonder portefeuille, waarvan het besluit van den *Moniteur* spreekt, zullen, zegt men, *ministres orateurs* heeten.

Het besluit in den *Moniteur* voldoet slechts ten halve. Men verlangt meer.

Het *Journ. des Débats*, dat de mededeeling van het dekreet doet volgen door eene kritiek van de houding der Duitsche bladen tegenover de door den keizer van Oostenrijk uitgevaardigde provinciale statuten, laat daardoor niet onduidelijk gevoelen, dat men soortgelijke maatregelen zonder morren moet aannemen, voor hetgeen zij zijn; dat wil zeggen, dat het veel verstandiger is een onderzoek in te stellen naar al het goede, dat uit de geschonken vrijheden kan voortvloeijen, ten einde daarvan dadelijk gebruik te maken, dan eene vrijwillige handeling, die de regering in het belang der vrijheid deed, in de openbare meening te doen dalen door al datgeen aan te wijzen wat nog meer had behooren gedaan te worden. De *Débats*, die daardoor gelijktijdig laat gevoelen dat het dekreet van keizer *Napoleon* werkelijk nog slechts eene eerste schrede daarstelt op de baan der vrijheid, wenscht ten aanzien van al het overige aan den keizer het vrije initiatief te laten.

De keizer moet besloten hebben de vakante bisschopszetels niet te doen bezetten, voor de Paus de benoeming van den abt *Maret* tot bisschop van Nantes zal hebben bekrachtigd.

Het gerucht omtrent de ongesteldheid van *Frans II* wordt niet bevestigd.

Het voorbeeld van Italië vindt reeds aan den Donau gevolg: het nationaliteitsgevoel begint ook elders te zegevieren in strijd met de verdragen door de mogendheden gemaakt. Zoo berigt de *Cour. du Dimanche*, het orgaan, dat de Oostenrijksche belangen te Parijs behartigt, dat Moldavië en Wallachije thans nog twee afzonderlijke staten, ofschoon door één vorst geregeerd, eerlang tot één staat zullen worden vereenigd onder het bestuur van *Couza*. Over eenige weken zullen de wetgevende vergaderingen te Jassy en Bucharest worden bijeengeroepen, om over deze gewigtige aangelegenheid te beraadslagen en een besluit te nemen. Aan de aanneming van het voorstel met algemeene stemmen wordt niet getwijfeld. De *Courrier du Dimanche* maakt er de opmerking bij, dat deze staatsgreep eene herhaling in de Donauvlakte is van de Italiaansche beweging, op de wettigste en meest geregelde wijze. Het blad is van meening, dat de Turksche regering geen bedenking zal opperen tegen het vormen van een konstitutionelen staat aan den voet der Karpathen; en wat Rusland en Oostenrijk betreft, deze zullen, volgens den *Courrier*, verpligt zijn zich te onderwerpen aan de vrede-omwenteling, die door Engeland, Frankrijk, Italie en zelfs door Pruissen zal worden goedgekeurd.

ADVERTENTIEN

Edele Menschenvrienden!

⁂ Het Visschers dorp Huizen bij Naarden verkeert in jammerlijken toestand; uit 2800 zielen bestaande, is het sedert jaren, tengevolge van schrale vischvangst en het verongelukken van vele wakkere visschers, zoo in armoede gestegen, dat het niet te bedenken is of men moet daarvan ooggetuige zijn geweest. Daarom wordt van u, stad- en landgenooten, een offer gevraagd, om die vele weezen en verpleegden te willen ondersteunen, door het oprigten van een verpleeghuis, ten einde ze voor de grootste armoede te bewaren en ze op te leiden tot deugdzame burgers der maatschappij.

De ondergeteekende, uitgenoodigd zijnde tot de ontvangst der liefdegaven, en bij wien ook breedvoerig de jammerlijke toestand gelezen kan worden van die ongelukkige natuurgenooten, heeft zich dan ook gaarne bereid verklaard tot het ontvangen van uwe liefdegaven, waarvan dankbare vermelding zal gemaakt worden in de nieuwsbladen. — De Heere bewege daartoe uwe harten, en de kleinste gift zal in dankbaarheid aangenomen worden. — Nogmaals, de armoede is ten top gestegen.

Uit naam der Commissie,
P. v. D. BOSCH, Keurmeester van de visch,
Minrebroederstraat wijk G. No. 270.

⁂ Bevallen van een' *ZOON* C. E. BRESSER geliefde echtgenoote van
A. G. J. DUMANS.
Utrecht, 24 Nov. 1860.

⁂ Voorspoedig bevallen van eene *DOCHTER* Vrouwe M. K. VAN TOULON VAN DER KOOG—WIJNDELS.
Utrecht 25 November 1860.

⁂ Bevallen van eenen *ZOON* J. M. PROPER—PERKS.
Utrecht, 24 November 1860.
Eenige Kennisgeving.

⁂ Voorspoedig bevallen van een *ZOON* J. I. DE KRUIJFF, geliefde Echtgenoote van
G. PLAAT.
Utrecht, 26 November 1860.

⁂ Bevallen van eene welgeschapene *DOCHTER* A. E. DEN HARTOOG, Echtgenoot van J. N. WILLEMS.
Utrecht, 27 November 1860.

⁂ Voor de vele bewijzen van belangstelling en deelneming, ondervonden, zoowel bij de ziekte, als bij het overlijden van mijn geliefde Dochter ANTHONIA HENRIETTA, betuig ik langs dezen weg mijnen hartelijken en welmeenenden dank.
T. REESKAMP.

⁂ Voor de vele blijken van belangstelling, bij hun Huwelijk ondervonden, betuigen de ondergeteekenden, ook namens betrekkingen, hunnen welgemeenden dank.
G. NUMANS.
E. H. NUMANS
DE JONGH.

Utrechtsche Schouwburg.

⁂ Met toestemming van het Edel Achtbaar Stedelijk bestuur.

De Tooneelisten onder direktie van **J. EDUARD DE VRIES** zullen de eer hebben

Op DONDERDAG 29 November 1860,
No. 3 (2e Serie) in het ABONNEMENT te geven:

ANNA LISE.

Tooneelspel in vijf bedrijven, naar het Hoogduitsch van HERMANN HERSCH. **(Nooit vertoond.)**
Gevolgd door:

Een Dienst aan mijn Vriend Blanchard,
Blijspel met Zang, naar het Fransch.
Aanvang ten ZEVEN ure.

CONCERT

ten voordeele van het Utrechtsche Orchest,
onder de leiding van den Hr. J. H. KUFFERATH,
Op Zaturdag den 1 December in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, ten 7 ure.

5de Symphonie van L. v. Beethoven.
Ouverture Jessonda van Spohr.
Ouverture van C. Coenen (onder eigen directie).
Viool Solo, door den Hr. *C. Coenen*.
Concertant voor 4 violen, door de HH. *Dahmen*, *Craeyvanger*, *Haak*, *Coenen*.
Koren te zingen door de Utrechtsche Mannenzang-vereeniging, onder de leiding van den Hr. *Coenen*.
Entrée ƒ 1,— voor een Heer.
- 0,75 voor eene Dame.

De Vereen. voor Utr. Muz. bel.,
L. W. A. BESIER, Secr.

HOUTVERKOOPING

op VREEDENDAAL, onder DE BILT.

, Op Donderdag, 29 November 1860, ten 10 ure, van Zwaar **Eiken-, Esschen- en Elzen HAKHOUT, Sparren, Populieren, Laurieren**, verpootbare **Meikersenboomen, Kastanjeboomen**, drooge **Takkenbossen**, **Dikhout, Stommels**, enz. staande op Koelenberg, Terre Neuve, Vreedendaal en op het Kerkhof onder de Bilt, ten overstaan van den Notaris Mr. H. A. R. VOSMAER te Utrecht.

, Op **Sandwijck**, onder de Bilt. Dingsdag 4 December 1860, verkooping van **Eiken- en Elzen-Hakhout**, circa **100 Populieren** en **Beuken**, beide zeer geschikt tot Werkhout, een **Acacia, Wilgen-** en **Sparren-boomen** en **Sparren-Takkenbossen**, staande op *Sandwijck* en in de *Leijen*, alwaar de verkooping zal aanvangen precies ten 10 ure, ten overstaan van den Notaris Mr. H. A. R. VOSMAER, te Utrecht.

HOUTVERKOOPING.

, De Notaris VAN HEIJST, te Wijk bij Duurstede, zal, op Dingsdag, den 4. December 1860, des morgens ten 10 ure, op het buitengoed *Leeuwenburg*, onder Driebergen, ten verzoeke van den heer Mr. P. DE BEAUFORT, publiek verkoopen:

Een **Eikenbosch**, op *Molenstijn*, genaamd *de Stamerakker*; een **dito**, op *Leeuwenburg*, genaamd *de Jonkerslaan*; eene partij **Iepenboomen**, geschikt voor Werkhout; **Sparrenboomen**, geschikt voor Masten en Timmerhout; **Eiken en Elzen Hakhout; 24** perceelen **drooge Takkebossen**, enz.

Informatien bij den Tuinbaas op *Leeuwenburg*.

, De Notaris ERNST WILLEM VAN SCHERMBEEK, te Utrecht, zal op Donderdag den 29. November 1860, des voormiddags ten 10 ure, op de hofstede *Weltevrede*, gemeente de Bilt, bewoond door den landbouwer *Hendrik Davelaar*, in het openbaar en om contant geld verkoopen **6 Werkpaarden, 10 Melkkoeijen, 8 Pinken, 5 Wagens, 3 Gierbakken, 2 Ploegen, 2 span Eegden, 2 Karnen, 200 vum Boekweit, 50 vum Rogge, 40,000** halve Ned. ponden **Hooi, Melk-** en **Bouwgereedschappen**, eenige **Meubelen en Huisraad**; alles op den dag der verkooping van des morgens 7 ure te zien.

Breeder bij billetten.

KONINKLIJKE GEOCTROOIJEERDE FABRIJK

VOOR DE VERVAARDIGING

van VLECHTBAND en RIET uit

BINDROTTING.

, **Bestellingen** op de bestaande nummers worden aangenomen en tot vastgestelde prijzen, geleverd aan onderstaand Adres en de Depôts in de voornaamste Steden des Rijks.

Amsterdam, GROSHEIDE LANDRÉ en Co.
November 1860. Binnenkant U 183.

Aanvragen voor Depôts Franco in te zenden.

AARDAPPELEN.

, Bij J. VAN DER GRIFT, onder 's Rijkt munt, zijn, even als in vorige jaren, weder verkrijgbaar beste **Zeeuwsche Aardappelen**, waarvan de lading zoo even is aangekomen. Alsmede te bekomen, beste **RUHRORT-STEENKOLEN** extra grof ad *f* 1,50— het mud.

J. P. Stüürke,

, Dans- en Muzijkmeester, is **verhuisd** naar het **St. Pieterskerkhof F 858**, zich voortdurend beleefdelijk blijvende aanbevelen tot het geven van Onderwijs; daar hij nog slechts weinige uren ter zijner beschikking heeft, worden belanghebbenden verzocht zich spoedig aan te melden.

NED. RHIJN-SPOORWEG.

, Jongelieden, die als **VOLONTAIRS** bij de Maatschappij wenschen geplaatst te worden, om voor de exploitatie te worden opgeleid en daarna als vaste beambten in aanmerking te komen, worden uitgenoodigd zich hiertoe schriftelijk aan te melden bij de Directie te Amsterdam voor den 10. December e. k., met opgave van leeftijd, woonplaats en kundigheden. De vereischten zijn goed zedelijk gedrag, gezond ligchaamsgestel, vlugheid van geest, kennis der Nederduitsche en eenige bedrevenheid in de Hoogduitsche en Fransche talen, goed en duidelijk schrift en vlug rekenen; zullende hierbij de voorkeur gegeven worden aan degenen, die bij vergelijkend onderzoek de meeste geschiktheid toonen te bezitten.

Amsterdam 26 November 1860. DE DIRECTIE.

ST. NICOLAAS GESCHENKEN.

, Bij het naderend St. Nicolaasfeest hebben de ondergeteekenden wederom, zoo als in vorige jaren, gezorgd hun MAGAZIJN ruim voorzien is van eene uitmuntende collectie Artikelen, geschikt voor Geschenken te dier gelegenheid

A. GRIJSEELS & COMP.

, Bij een Burgemeester en Secretaris van drie gemeenten, in de provincie Utrecht, wordt met 1 Januarij aanstaande gevraagd, **tegen behoorlijk salaris en vrije woning**, EEN KLERK van de Hervormde godsdienst, eene vlugge en nette hand schrijvende, met de werkzaamheden eener gemeente-Secretarie bekend. — Gehuwde personen zullen vooral in aanmerking komen. Zij, die genegen zijn, adresseren zich onder overlegging van bewijsstukken van goed gedrag en bekwaamheden, met *franco* brieven, onder de letter S, aan het bureau der Utrechtsche provinciale en Stads Courant.

, **Men vraagt** tegen half Januarij 1861, eene COLLEGIEKAMER met verwarming en schoonhouden. Opgave van plaats en huur onder de letters A B C aan het Bureau dezer Courant.

, Een **Jong Mensch**, niet beneden de 17 jaren, goed kunnende schrijven en rekenen, kan voor halve dagen op een kantoor geplaatst worden. Adres onder letter AB bij den Boekverkooper W. J. A. MULDER, Pottestraat.

, De echte Pomeranzen Spiritus, uit de Fabriek van de Heeren *Keijen en Zoon* te Doetinchem, is verkrijgbaar bij H. VAN OORT, *hoek Mariaplaats*, voor 30 Cent het fleschje, en ook *Winter lager Beijersch Bier* à 30 Cent de flesch. Utrecht, November 1860.

M. J. C. HAM, Choorstraat,

, berigt ruim gesorteerd te zijn in smaakvolle Winterartikelen, geschikt voor

St. Nicolaas Geschenken.

Op nieuw ontvangen dubbele **Japon Ophouders** (Pages Robes) à 25 Cts.

BREUKBANDEN,

voor de radicale genezing van alle soorten van **Breuken** en Voorvallen, uitgevonden door Dr. THEVISSEN te *BRUSSEL*. Het aantal genezingen is zoo groot, dat er in Holland bijna geen plaats bestaat, waarin geen personen aangewezen worden, die radicaal hersteld zijn en geen Breukband meer dragen.

Dr. THEVISSEN zal den 28. en 29. November 1860 te consulteren zijn in het Hôtel *Kasteel van Antwerpen*, van den heer GEUER.

OVERSCHOENEN!!!

, Op heden ontvangen eene groote partij **Overschoenen.**

Kinder voor *f* 0.90
Vrouwen » - 1,00
Mans » - 1,20 het paar.

Men gelieve slechts een maatschoen te zenden, om de juiste grootte te ontvangen bij

Lijnmarkt No. 43. L. J. R. BOSCH.

, Wie wil niet gaarne zijne haren zoo lang mogelijk in hare oorspronkelijke kleur, glans en schoonheid bewaren? Wie schrikt niet bij de ontdekking, dat zijne haren beginnen uit te vallen, en ziet angstig om naar een middel, om dat tweeledig doel te bereiken; of liever, wie staat niet verlegen om eene keus te doen uit de talrijke Pomades, Haar-Oliën, enz, die dagelijks worden aangeboden. Hoewel nog niet lang bekend, is er evenwel onder den naam van *Oud Cartagena's Bergplanten-Olie* eene Haarolie in den handel gebragt, die zich door vele vooraf genomene proeven, als een krachtig geneesmiddel heeft doen kennen tegen het vroogtijdig uitvallen en grijs worden van het haar, zonder eenige schadelijke minerale zelfstandigheid, die veeltijds een langzaam maar zeker werkend vergif voor het haar zijn, verlevendigt het de verdroogende haarwortels, doet deze op nieuw ontkiemen en houdt het uitvallen der verzwakte haren tegen, zoodat het een probaat middel is tegen vroegtijdige kaalhoofdigheid en grijsheid.

Hetzelve is à 60 Cents per Fleschje verkrijgbaar aan het Hoofd-Dépôt bij A. BREETVELT Az. te Delft, en verder bij:

En verder ook in de onderstaande Dépôts:

A. J. v. d. Berkhof, Utrecht.	W. C. Velthuizen, Laren.
M. J. C. Ham, idem.	W. G. Kurvers, Harmelen.
Philip Meijers, Amersfoort.	Gebr. Reckers, Weesp.
Gebr. van Dijk, Soest.	H. J. Renken, Amsterdam.
Gebr. van Dijk, Baarn.	Alb. Oosterbaan, idem.
L. Sakkers, Vianen.	En meer bekende Dépôts.
A. Schravendijk, Hilversum.	

STEENKOLEN.

, Bij T. VAN DE BUNT zijn voorhanden beste **RUHRKOLEN** voor *f* **1,40** het mud.

Bestellingen worden aangenomen bij C. VAN DE BUNT, onder de Linden, hoek A B C straat, en ook aan den Kelder aan het Wed bij de Gaardbrug.

, Door de ERVEN DOORMAN te 's Gravenhage wordt *heden* uitgegeven à *f* 1,—: *de tweede verbeterde en vermeerderde druk* van het *eerste* deel der

Hoogduitsche Spraakkunst,

bevattende de **Grondbeginselen der Hoogduitsche taal**, op eene nieuwe en beknopte wijze naar den geest der taal voorgedragen, met opstellen ter toepassing; door **H. W. MÜLLER**, Onderwijzer in vreemde talen te 's Gravenhage, en als zoodanig verbonden aan de Fondatie der Vrouwe *van Renswoude* aldaar.

Van het *tweede* deel zijn mede exemplaren à *f* 1.— te verkrijgen.

AMERSFOORT, 26 November.

Tarwe van *f* 10.50 tot *f* 12.50. Rogge van *f* 6.50 tot *f* 7.00. Boekweit van *f* 6.50 tot *f* 7.50. Appelen van *f* 1,40 tot *f* 2,50, Aardappelen van *f* 1.80 tot *f* 2.60 het mud. Hoendereijeren van *f* 0.00 tot *f* 0.00 de 100 stuks. Boter van *f* 0.00 tot *f* 0.00 het Ned. pond.

PRIJZEN VAN KOEPONS EN LOSB. OBLIGATIEN.

Metalliek	*f* 20.90	Pruissische	*f* 34.93
Nat. Met. Koep.	„ 28,80	Spaansche	„ —,—
Napelsche	„ ——	Sp. Coep per fr.	„ —,—
Div. Eng. in	„ 11,67½	Hamb. Russen	„ 34,25
Eng. Russen	„ 11 77½	Russ. in Zilv. R.	„ 34,50
Fransche	„ 55 37½	Poolsche in fl.	„ 27,18¾
Belgische	„ 55 75	Dollars	„ —,—

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg.*)

Nov.	Uren	Wind rigt.	Wind kr.	Barom. bij 0°	Ther F.	Afwijk d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen	Opmerkingen
25	2	ono.	0.0	750.74	33.8	— 8.6	0.94	3.0s.	Betr., sneeuw
	10	no.	0.0	50.66	33.1	— 5.6	0.96	0.6s.	Betrokken.
26	8	o.	0.5	50.23	33 4	— 4.9	0 90	0.	Betrokken.
	2	o.	3.0	49.25	34.5	— 8.1	0.94	2.1	Betrokken.
	10	o.	0 0	49 63	38.3	— 0.5	0.94	0.5	Zw. bewolkt.
27	8	oso.	0.0	49.15	35.6	— 2.9	0.91	0.4	Bewolkt.

24 Nov. 's morg. Barometerhoogten in afdalende orde Utrecht, Parijs, en Brest. Grootste verschil = 15.3 mm.

26 Nov. 's morg. Barometerhoogten in afdalende orde Hartlepool, Utrecht, Portsmouth, Plymouth, Parijs en Brest. Grootste verschil tusschen Hartlepool en Brest — 22.8 mm.

Prijzen der Effekten.

AMSTERDAM 26 November 1860.

Nederland.					
Werkel. Schuld	2½ pCt.		62¾	62⅞	62⅛
„ „	3	„	75⅛	75½	75⅜
„ „	4	„	97¼	97⅛	97¹³⁄₁₆
Amortisatie-Sindikaat.	3½	„	93		
Aand. Handelm.	4½	„	129¼	129½	129⅜
Aand. Rijn-Spoorweg.	4½	„	100½		
Spanje.					
Obligatiën	1¾	„	40¼	40⅞	40⅛
„	3	„	48⁵⁄₁₆		
„ Binnenl.	3	„	47⁹⁄₁₆	47⅝	47⅝
Amortisable Schuld			24⁵⁄₁₆	24⅜	
Portugal.					
Obligatiën	3	„	45¼	46	46
„ 1856 59	3	„	44⅛	44½	44½
„ uitgestelde			35⅛		
Rusland.					
Oblig. *Hope & Comp.*	5	„	101⅞	102	
Oblig. 1828/29	5	„	101⅛		
Cert. 1831/33.	5	„	85¼	85½	
„ 1840	4	„	76¾	77	76¾
„ Orig. 2e, 3e, 4e L.	4	„	77	77⅛	77
Oblig. 5de Serie.	5	„	87⅛		
„ 6de Serie 1855	5	„	96³⁄₁₆	96⅜	96⁵⁄₁₆
„ te Londen 1859	3	„	61		
„ bij *H. & Co.* 1860	4½	„	89¼		
Certifik. van Assig.	6	„	57½		
Polen.					
Aand. 1835 fl. 500		*f*	164¾	165	
Pruissen.					
Obligatiën	5	„	103⅛		
Oostenrijk.					
Oblig. bij *Goll & Comp.*	4	„	44¾		
Oblig. Metalliek	5	„	45¼	45½	45¼
„ Metalliek	2½	„	24⅜	24½	24⅜
„ Rente Amst.	5	„	66⅜	66¼	66⅛
„ Nat. 1854	5	„	52⅜	52⅝	52⅜
Bankaktiën			637	643	
Aandeelen 1854			202	203	202
Brazilië.					
Geldl. 1824 £ 100	5	„	96⅜		
Amerika.					
Ecuad. Obligatiën 1855			12	12⅛	
Venez. Obligatiën	3	„	20¹⁄₁₆		
„ „	1½	„	10⅝		
Gren. Obligatiën	4	„	13½	13¹¹⁄₁₆	13⅛
Mexico. Obligatien	3	„	20⅛		
N.-Am. Illin. Spoorw. Aand.			72		
N.-Am. Illin. Obl. C. B.	7	„	89	90	89

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

Bijvoegsel bij No. 282 van de Utrechtsche Prov. en Stads-Courant.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In de zitting van gister zijn de beraadslagingen over de wetsontwerpen betrekkelijk de staatsbegrooting over 1861 voortgezet.

De heer *van Bosse* beantwoordt de rede des min. van fin., waarin hij het hem gegeven antwoord niet volledig acht. Bepaaldelijk wenscht hij nadere inlichtingen betreffende zijne bezwaren over de vele uitgaven der spoorwegen, de mogelijkheid der vermindering van opbrengsten, de kanalisatie in Groningen en het overlaten der beslissing omtrent de uitvoering van art. 60 der Grondw. aan den min. van kol. Ook kan Spr. niet toegeven, dat hij tijdens zijn bestuur door den tegenwoordigen min. van financien ondersteund is. Als echter de aangevoerde grieven wierden opgeruimd, zou Spr. de begrootingen niet afstemmen.

De heer *Duymaer van Twist* dringt met nadruk aan op de regeling van het beheer der koloniale geldmiddelen, waarvan de min. van financien tot zijn leedwezen het hooge belang niet schijnt te beseffen. Volgens Spr.'s meening bestaat er een onafscheidelijk verband tusschen dit beheer en dat der financien van het Rijk. Nu staat de min. v. kol. boven de wetgeving, kan betreffende groote werken in O. Indie beslissen, daardoor de baten voor Nederland doen verminderen en alzoo de uitvoering van hier vastgestelde maatregelen bemoeijelijken. Die toestand is onhoudbaar. Spr. acht het wenschelijk, dat de Indische rekenwet gelijkelijk met die omtrent de financien hier te lande worde behandeld.

De heer *van Eck* bespreekt de vraag of er al dan niet vertrouwen in het tegenwoordige ministerie moet gesteld worden, en herinnert daarbij aan het gebeurde in 1848 en in 1853, toen de tegenwoordige min. v. fin. ook lid van het ministerie was. Zoodanige tijden van hartstogten konden wederkeeren. Ook is het Spr. niet duidelijk dat de ministers eensgezind zijn. Spr. deelt niet in de meening des ministers, dat de Kamer de keuze van ministers door den koning niet moet beoordeelen. In dit ministerie zijn mannen, die de sympathie van de meerderheid der Kamer niet hebben, bepaaldelijk die van financien en van kolonien. Spr. gelooft ook dat de meerderheid der kiezers in dat gevoelen gedeeld heeft. Om genoemde redenen zal Spr. tegen sommige hoofdstukken der begrooting stemmen.

De heer *van Voorthuysen* vestigt de aandacht op het merkwaardige verschijnsel, dat in de laatste tijden is ontstaan, dat twee besturen, die elkander opgevolgd hebben, hoe weinig eensgezind zij ook waren, daarin overeenstemden, dat de financiele toestand gunstig was en dat die moest worden aangewend tot verbetering van de middelen van verkeer. Van daar dat de heer *van Bosse* een plan heeft ontworpen nopens den aanleg van spoorwegen en doorgraving van de doorgraving van Holland, dat het tegenwoordig ministerie zijne voetstappen heeft gedrukt, door het voorstellen van een nog uitgebreider spoorwegnet, van Holland op zijn smalst, de verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee en de kanalisatie in Groningen. Waartoe moet nu die gunstige financiele toestand leiden? Naar zijne meening om middelen te beramen ten einde de belastingen zoo in te rigten, dat er zoo weinig mogelijk belemmeringen voor handel, nijverheid en landbouw ontstaan. En daartoe behooren die, welke de gemeenten heffen. Het doet hem daarom leed, dat de regering verklaard heeft, dat er niet gedacht kan worden aan eene verbetering van het belastingsstelsel, hetgeen spreker voor noodzakelijk houdt. Hij besluit met het maken eener algemeene opmerking: de regering, die te regt getoond heeft, waarde te stellen in de verbeterde middelen van vervoer, mag vooral bereid worden geacht, om de bestaande belemmeringen weg te nemen; hij bedoelt daarmede vooral de tollinien, die onze provincien scheiden en het verkeer belemmeren.

De heer *van Goltstein* wilde niet antwoorden op de rede door den min. v. financ., omdat de min. zich op een zoo hoog standpunt geplaatst heeft, dat hij volkomen ongenaakbaar is. Spr. kon zich niet begrijpen, hoe de rust van ons land en ons werelddeel in verband kan staan met de stelling, door dezen min. ingenomen. Zou de min. denken, dat de staatkundige en godsdienstige vrijheid alleen veilig zijn onder zijne hoede? De min. heeft gewezen op de diensten, door hem aan den lande bewezen. Spr. zou echter niet durven zeggen, dat dit met onpartijdigheid is geschied. Spr. stapte echter van dit weinig beteekenend punt af, om tot de politieke en de financiele kwestie over te gaan. Wat de politieke kwestie betreft, daarvan lag nog veel in het duistere. Er ic wel eenig licht verspreid, maar niet voldoende. De reg. is gekomen tot de erkentenis, dat er moet zijn overeenstemming tusschen vertegenwoordiging en regering. Maar het ware wenschelijk geweest, dat zij ook eene poging hadde aangewend om die overeenstemming tot stand te brengen, door hare staatkundige rigting mede te deelen. Dit was des te noodzakelijker, omdat het ten volle gebleken was uit de wijze van vorming van dit ministerie, dat geen overleg heeft plaats gehad tusschen de onderscheidene leden, in dit ministerie gekozen. Spr. zou in geene ontleding van de verschillende leden van dit kabinet treden, maar alleen opmerken, dat de bestrijder der staatkundige hervormingen (de minister van financien) zich geplaatst heeft naast de voorstanders dier hervormingen. Daarom was het noodig ingelicht te worden over de staatkundige rigting van dit kabinet, en dit des te meer, omdat er zich verschillende verschijnselen hebben opgedaan van de geringe overeenstemming tusschen regering en vertegenwoordiging. Door de Kamer was toch menigmalen uitgemaakt, dat de regering het algemeen belang niet had bevorderd, en zelfs was eenmaal beslist, dat de wet was geschonden.

Nu een woord over de financiele kwestie. In de rede, door den min. van financien bij de aanbieding der begrooting gehouden, werd gezegd dat de uitgaven voor het volgende jaar geraamd worden op 87 en $\frac{1}{3}$ millioen en de inkomsten op 91 en $\frac{1}{3}$ millioen, alzoo een overschot van vier millioen. Bij oppervlakkige beschouwing zou men zeggen, dat de financiele toestand wel gevestigd was, maar als men in de zaak zelve eenigzins doordringt, dan gevoelt men dat zij alles behalve zeker is. De uitgaven zijn toch gedurendet eene reeks van jaren voor geene vermindering va baar. Nu rees de vraag, of de middelen, die wij bezitten, wel toereikend zijn om in die uitgaven voortdurend te voorzien? De middelen bestaan uit 61 millioen aan belastingen en 30 millioen aan koloniale baten. Maar kunnen wij voortdurend staat maken op dit batig slot? Spr. gelooft dit niet, omdat de uitgaven voor de kolonien jaarlijks toenemen, en de ontvangsten onzeker zijn. Voor Spr. was het duidelijk, dat onze financiele toestand niet goed gevestigd is.

De heer *van Nispen* nam het gezegde van den heer *van Goltstein* op, dat de min. van financien in 1853 de vrijheid der kerkgenootschappen in zeer beperkten zin heeft opgevat. Maar de heer *van Goltstein* heeft zelf die wet verdedigd en hij heeft die vrijheid dus niet minder beperkend opgevat dan de min., tegen wien hij het verwijt gerigt heeft.

De *Minister van Financien* herinnerde, dat als hij zeide, dat in den tegenwoordigen toestand, de oprakeling van het vroeger gebeurde niet wenschelijk was, hij zijn eigen persoon niet bedoeld heeft. Overigens wilde hij den heer *v. Goltstein* niet beantwoorden. De minister trad in eenige beschouwingen omtrent zijne politieke geloofsbelijdenis vóór en in 1848. Toen hij 1842 minister werd, meende hij, dat onze Grondwet herziening behoefde, maar hij begreep tevens, dat daaraan niet konde gedacht worden, zoolang de financien niet waren hersteld. Hij heeft die herstelling tot stand gebragt en hoeveel nijd dit ook bij sommigen heeft opgewekt, hij dankt God dat hij daartoe in staat is geweest. Dadelijk na die herstelling heeft hij pogingen aangewend, om de grondwets-herziening tot stand te brengen. Hij kon zich echter met het voorstel der 27 ontwerpers niet vereenigen en trad vrijwillig af. Van 1853 behoefde hij niet te spreken: dat tijdvak is aan allen bekend. Wat dit ministerie betreft, er is geen lid daarin, dat niet het vroeger opgegeven programma wilde naleven. Wat de kwestie van vertrouwen betrof, het staat der vergadering vrij, haar gevoelen uit te spreken; de Koning zal dan uitspraak doen. Hij hoopte, dat er omstandigheden zullen ontstaan, die het hem op zijne jaren zullen toelaten, zijne portefeuille neder te leggen. — De minister erkende motien van orde niet als een votum der vergadering, maar beschouwde ze alleen als eene verklaring der Kamer, dat zij op dat oogenblik die meening is toegedaan. Wil men van het gevoelen der Kamer doen blijken, men zende dan een adres aan den Koning, waarin gezegd wordt dat de vergadering geen vertrouwen in het ministerie stelt; dan eerst zal men kunnen spreken van eene minderheid. De minister beantwoordde vervolgens nog de heeren *van Bosse* en *van Twist*, en zeide, dat het ontwerp nopens de komptabiliteit voor het moederland in gereedheid is, en hij hoopte ook deze wet te voleindigen, want dan zoude hij op nieuw een werk hebben tot stand gebragt, dat zijnen voorgangers onmogelijk is gevallen.

De *Minister van Kolonien* wees er op, dat twee punten deze diskussien hebben beheerscht: 1. de algemeene staatkundige strekking van dit Ministerie, en 2. het financiele verband tusschen de koloniale financien en die van het Moederland, in verband met het gebiedend voorschrift van art. 60 der Grondwet. Over het eerste punt zwijgende, wilde hij alleen omtrent het tweede zeggen, dat hij zich in Okt. 1858 beijverde de komptabiliteitswet voor Indie voor te dragen, dat grooten tegenstand vond. Eerst 8 maanden na de indiening kwam het voorloopig verslag, waaruit men mogt opmaken, dat de zaak niet van dringend belang was, en de indiening van eene wet op de komptabiliteit hier te lande, en voor Indie te gelijk wenschelijk was. Met den minister *v. Bosse* was hij daarover in besprek, toen omstandigheden verhindering bragten. Thans heeft de min. beloofd, in deze zitting een ontwerp in te dienen èn omdat de vrees bestaat dat de Indische goudmijn niet onuitputtelijk zoude zijn, èn omdat de min. van financien een ontwerp betreffende de komptabiliteit hier te lande nagenoeg had in gereedheid gebragt. De min. erkende, dat er groote verantwoording op hem rustte, zoolang dit ontwerp niet was tot stand gekomen, en hij deed een beroep op de eerlijkheid der afgetreden ambtgenooten, of hij zich niet herhaaldelijk en met kracht in dien zin had uitgedrukt.

De heer *van Hoëvell* meent, dat de houding van den president-minister te zwak is geweest, om hem hard te vallen. Er had zich gisteren een incident voorgedaan, namelijk eene verzuchting. Het is waar, spr. heeft gezucht, maar waarom? Omdat de Minister verklaarde, het vorige kabinet te hebben ondersteund. Toen zuchtte spreker, en zeide: »De hemel beware iemand voor zulk eene ondersteuning." De niet-indiening van de Indische komptabiliteits-wet verweet hij niet alleen den Minister van Kolonien, maar in de eerste plaats aan den Minister van Financien. Hij deed uitkomen, dat ter laatster ure thans de Regering als háár programma het programma van April 1858 aanneémt, maar spreker meende den Minister te zien schrikken onder het lezen van voornemens tot hervormingen der belastingen en andere die onvoldaan zijn gebleven. Maar staat in dit programma niets meer? Staat er niet iets in over den nood der gemeenten? Zeker, als dat ontwerp nu mede geligt is uit het programma van April 1858, dan, ja, dan is het programma verscheurd, want dan staat er niets meer in.

De *Minister van Financien* meende het vertrouwen van vele leden der Kamer te zullen verliezen, indien de laatste spreker had verklaard, hem, minister, zijn vertrouwen te schenken. De minister wil, daar men geene feiten weet te noemen, verder niet meer treden in een strijd op dit terrein.

De heer *v. Goltstein* beantwoordt den heer *v. Nispen* met de verklaring, steeds te hebben geijverd voor godsdienstige en burgerlijke vrijheid. Wat de taal betreft, tegen den minister van finantien gerigt, zij schijnt hem niet te hebben behaagd. Dat is echter de duidelijke en krachtige taal, die den volksvertegenwoordiger voegt.

De heer *van Wintershoven* wees in eene krachtige rede op de zinspeling van den heer *van Hoëvell*, die verwachtte, dat bij zekere partij in den lande de herinnering zoude levendig zijn die de minister-president in 1853 heeft aangenomen. Noch de roeping, noch het talent had spreker, om voor anderen te spreken, hij sprak alleen voor zich zelven, dan ook wilde hij zijne stem regtvaardigen omtrent enkele begrootingen. Moeijelijk en onvoorzigtig achtte hij het, bij de begrooting *niet* te onderzoeken of zich in het ministerie elementen bevinden, die het goede op den konstitutionnelen weg kunnen tegenhouden of de regten der burgers kunnen bedreigen. Spr. meende, dat in dit ministerie een man is gezeten, die in de toekomst geene waarborgen kan opleveren voor de regten, bij de grondwet voorgeschreven; hij kon den Minister-president niet van den man afscheiden, omdat het persoonlijk karakter van den staatsman noodwendig invloed moet uitoefenen op zijne politieke denkwijze. Hij wilde niet beleedigen, maar in deze allergewigtigste en alleronaangenaamste diskussie is op het einde van den tweeden dag nog geen Lid der Kamer opgestaan, om dien persoon tegen de aanvallen, tegen hem gerigt, te beschermen. Daarvan was in geen parlementaire vergadering het voorbeeld te vinden. De verantwoordelijkheid daarvan moge rusten op hen, die gewoon zijn het ministerie te ondersteunen. Aan het einde zijner rede legde Spr. de verklaring af, dat hij aan de ontbinding der Kamer de voorkeur gaf boven den heerschenden en onnatuurlijken toestand van politieke listigheid, onzekerheid en oneerlijkheid, waarin wij thans verkeeren.

De heer *v. Eck* beantwoordde nader den min. van financien, 't geen ook de heer *Hugenholtz* deed, die zeide aan 's ministers uitdaging geen gevolg te zullen geven, ten minste indien hij niet daartoe nader door den minister wierd geprovoceerd.

Hierna werden de algemeene beraadslagingen gesloten.

Hoofdst. I der Staatsbegrooting (Huis des Konings), werd met algemeene (61) stemmen aangenomen.

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

BIJVOEGSEL

BIJ DE UTRECHTSCHE COURANT VAN

DINGSDAG 27 *November* 1860, *No.* 282.

Provinciale Staten van Utrecht.

Zitting van Donderdag 15 *November* 1860.

Tegenwoordig zijn 35 leden, afwezig de HH. *v. Asch v. Wijck*, *Kien*, *Jongeneel*, *Harmsen*, *Menso*, *de Geer van Oudegein*.

Wordt bij monde van den heer *de Louter* verslag uitgebragt door de komm. benoemd tot onderzoek van het door vier leden gedane voorstel tot het stellen van peilschalen voor rekening der provincie, welke komm. adviseert, het voorstel aan te nemen en Gedep. Staten te magtigen en uit te noodigen er gevolg aan te geven, met die wijziging evenwel, dat kenmerken en niet peilschalen zullen geplaatst worden. — Ter griffie en aan de orde gesteld na de reeds aan de orde gestelde punten.

De heer *Metelerkamp* brengt alsnu rapport uit betreffende de nader ingekomen aanvragen om subsidie krachtens art. 36 der wet op het lager onderwijs, welke komm. adviseert:

met betrekking tot het verzoek der gemeente Zuilen, den koning kenbaar te maken, dat de gemeente niet te zwaar gedrukt wordt, door de kosten voor het lager onderwijs;

met betrekking tot de aanvraag der gemeente Leusden, den koning kenbaar te maken dat de gemeente niet te zwaar gedrukt zal worden door de kosten van het onderwijs;

betreffende de aanvraag der gemeente Stoutenberg, den koning kenbaar te maken dat de gemeente door de kosten van het onderwijs, niet te zwaar gedrukt wordt.

Wordt besloten deze stukken ter griffie neêr te leggen en aan de orde te stellen na de reeds aan de orde gestelde punten.

Wordt door den heer *de Kock* verslag uitgebragt betreffende de aanvraag van de gemeente Willige Langerak, om subsidie krachtens art. 36 der onderwijswet, — waaromtrent geadviseerd wordt, den koning te verklaren, dat de gemeente behoefte heeft aan eene subsidie;

betreffende de aanvraag der gemeente Loosdrecht, waaromtrent geadviseerd wordt den koning kenbaar te maken, dat de gemeente behoefte heeft aan eene subsidie.

Wordt besloten deze stukken mede ter griffie te deponeren en na de vorige aan de orde te stellen.

Wordt bij monde van den heer *van Nooten* rapport uitgebragt betreffende het ontwerp-besluit tot opheffing van het kollegie van den Zuid Ysseldijk en de Ysselkade, welke komm. adviseert, dat ontwerp-besluit aan te nemen. — Alsvoren.

De *Voors.* deelt mede het berigt te hebben ontvangen, dat de Staten van Z. Holland het ontwerp hebben aangenomen met eene wijziging waarvan hij opgave doet.

Wordt besloten deze mededeeling bij de stukken te deponeren.

De *Voors.* deelt alsnu mede, van den heer *de Muralt* de kennisgeving te hebben ontvangen, dat hij op nieuw ter tafel brengt, het voorstel in de zomervergadering gedaan, dat nl. de Staten zullen besluiten aan zich te behouden de beschikking over den post „Bijdragen tot verbetering van wegen en waterleidingen," hoofdstuk VIII, afd. 1 der uitgaven.

Wordt besloten de toelichting na afloop der te behandelen punten of in de volgende vergadering aan de orde te stellen.

Aan de orde is alsnu het rapport betreffende de missive van Gedep. St., waarbij beschouwingen worden ontwikkeld, omtrent de opneming der afmetingen van watergangen en peilshoogten van dijken en kaden in de ontwerp-reglementen voor waterschappen.

De heer *de Muralt* acht het onderwerp een belangrijk punt van legislatie. De beslissing om een hoofdbeginsel daarbij voortaan al of niet in acht te nemen, wordt door gedep. Staten aan de verg. overgelaten. Spr. is zoozeer als één lid der verg. overtuigd van de groote moeijelijkheid die er in ligt om te voldoen aan de voorschriften der algemeene wet, in verband met de voorschriften van de provinciale verordening, gelijk deze verg. reeds heeft begrepen bij eene vroegere gelegenheid daaraan te moeten voldoen; het ontwerpen niet alleen, maar ook de vaststelling van die bijzondere reglementen is hoogst moeijelijk. Spr. voor zich wil gaarne verklaren, dat als hij zich in de zomervergadering met de voordragten vereenigd heeft, die zijn aangenomen, dat geschied is op twee gronden, ten eerste, dat de voorstellen werden gedaan door gedep. Staten, of na overleg met de betrokken waterschapsbesturen of op hunne voordragt, en ten tweede, omdat eene kommissie, zamengesteld uit mannen, der zake meer kundig dan hij, daarop geene aanmerking had gemaakt. Spr. verheugde zich, zijne stem er aan te kunnen geven, en van den anderen kant, toen bezwaren geopperd werden, heeft hij er zich ook mede vereenigd, meenende, dat men langs dien weg in het vervolg meer volledige ontwerpen ter tafel zou krijgen. Het schijnt echter, dat Gedep. Staten, met grond welligt, hebben opgezien tegen de groote moeijelijkheden om te voldoen aan al wat de vergadering ingevolge de algemeene wet in verband met, het prov. reglement, in elk ontwerp voor een bijzonder reglement verwacht. Spr. erkent gaarne dat ook hij er bezwaarlijk kans toe zou zien, om telkens aan al het vereischte te voldoen. Hij zelf is in eene andere betrekking geruimen tijd bezig geweest met het ontwerpen van een reglement voor eene kleinen polder van 40 bunders, en hij verklaart, op het oogenblik nog niet er in geslaagd te zijn, een arbeid te leveren die aan de goedkeuring der Staten mag en kan worden onderworpen. Maar wanneer men al overtuigd is, dat een onderwerp van wetgeving aan zeer vele moeijelijkheden is onderworpen, dan acht Spr. het toch zeer gevaarlijk voor een ligchaam als deze verg., om ter voorkoming van moeijelijkheden of bezwaren afstand te doen van een hoofdbeginsel, dat de gansche wetgeving moet beheerschen, nl. dat ingevolge de algemeene wet, in verband met de prov. verordening, al het overige door de Prov. Staten zelven bij het bijzonder reglement moet worden geregeld. Het schijnt Spr. toe, dat gedep. Staten, gevoelende, dat zij nog niet op de hoogte zijn om een volledig werk ter vaststelling aan de Staten te leveren, zich voorstellen, dat wanneer de magtiging door hen aangevraagd verleend wordt, zij er toe komen kunnen, om na eenige jaren keuren tot stand te brengen en te herzien, die goed zullen werken en aanvullen wat aan de bijzondere reglementen ontbreekt. Van eene praktische zijde laat zich dit welligt aanbevelen; Spr had zelfs gewenscht, dat dit denkbeeld zoo ter loops ware toegepast geworden, en men langs dien weg naar omstandigheden had kunnen blijven handelen. Nu men echter verlangt eene sanktie van wat naar Spr's beschouwing in strijd is met de beginselen van wetgeving, zoowel met de algemeene als met de provinciale, mag Spr. daartoe niet meewerken. De komm. adviseert in denzelfden geest waarin het voorstel door Gedep. Staten is gedaan. De leden der komm. waren ook overtuigd van de groote moeijelijkheid om aan al het vereischte te voldoen, en hebben daarom ook getracht een middel te vinden, waarom zij nu het voorstel van Gedep. Staten gewijzigd aanbevelen. Vele leden der verg. zouden ook gewenscht hebben, diezelfde middelen in de praktijk toe te passen, zonder ze daarom als beginsel aan te nemen. Wat verlangt men nu? Dat enkele punten die men niet heeft geregeld of nog niet goed kan regelen, omdat men met zaken of omstandigheden niet genoeg bekend is of er niet op indachtig is geweest, later zullen kunnen geregeld worden bij keur of verordening. Spr. heeft nagezien, wat met betrekking tot dit onderwerp is behandeld bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal, maar uit de stukken gewisseld in 1852 en de beraadslagingen gevoerd over de in 1855 vastgestelde wet is hem niet gebleken, dat men op publiekregtelijke gronden aanleiding kan vinden, om te mogen aannemen een beginsel als thans wordt voorgesteld. Art. 1 der wet van 1855 laat de vaststelling van verordeningen aan de waterschaps-besturen over, nl. van keuren of verordeningen van policie; onder keur of verordening van policie wordt hier dus hetzelfde verstaan; dat zijn strafverordeningen wier grens beperkt of uitgebreid kan worden, wanneer die niet bepaald bij de wet is omschreven. Men heeft verwacht, dat dit zou gebeuren bij de wet die een uitvloeisel van art. 191 der grondw. moet zijn. Die wet is echter nog niet tot stand gekomen en inmiddels gaat de provinciale wetgeving, krachtens de bevoegdheid, bij art. 192 der grondw. toegekend, voort, provinciale verordeningen vast te stellen, om daarin voorloopig te voorzien. Het begrip nu aan keuren of policieverordeningen verbonden is genoegzaam bekend. Wordt nu buiten de grens daarvan gegaan, hetgeen ligtelijk het gevolg zal zijn, als het voorstel van gedep. Staten wordt aangenomen, dan is het te vreezen, dat men in de keuren bepalingen zal opnemen van administratieven of organieken aard, in eene strafverordening niet te huis behoorende, maar die in hare toepassing tot vele moeijelijkheden en geschillen aanleiding zullen geven. De keur strekt alleen, tot regeling, tot verzekering van de uitvoering van hetgeen in het algemeen of het bijzonder reglement, of bij de wet wordt geregeld, maar kan niet worden gebezigd tot regeling van hetgeen daarbij niet is voorzien of niet is geregeld. Uit de toelichting op art. 1 der wet van 1855 leidt Spr. af, dat bij de keuren alleen straf kan worden bedreigd tegen hen die nalatig zijn in het opvolgen der voorschriften van hetgeen bij het algemeen of bijzonder reglement is bepaald; de verpligtingen bij het algemeen of bijzonder reglement niet opgenoemd, kunnen niet worden aangevuld krachtens de strafwetgevende magt van het waterschapsbestuur, ook niet al hechten gedep. Staten daaraan hunne goedkeuring, want de waterschaps-regelende magt berust bij de Staten; en die magt kunnen zij niet delegeren. De waterschapszaken en belangen toch zijn geregeld: 1. bij de algemeene wet, 2. bij een algemeen provinciaal reglement, 3. bij de bijzondere reglementen. Bij die drie wetgevingen alleen zijn de zaken, belangen en verpligtingen in waterschapszaken geregeld, als van publiekregtelijke zedelijke ligchamen. Tegen de overtreding van de bepalingen dier reglementen kan het waterschaps-bestuur straf bedreigen met goedkeuring van ged. Staten, maar verder mag het niet gaan, en wil men zich op art. 158 der provinciale wet en op de policiewetgevende magt der Staten beroepen, dan verliest men uit het oog, dat niet de prov. Staten, maar gedep. Staten de keuren goedkeuren. Volgens § 1 van de memorie van toelichting van het ontwerp van 4 Mei 1852 is de goedkeuring der keuren aan gedep. Staten onderworpen; „hierdoor is tegen „ongeregelde strafbepaling een waarborg gesteld, die „gedoogt de afmeting aan de keuren zelven over te „laten". Gesteld eens, zegt Spr., dat bij een waterschaps-reglement, ingevolge het beginsel dat ons wordt voorgesteld, sommige bepalingen ontbreken en het bestuur die bij keur zou willen vaststellen, b. v. de afmeting van een dijk, van een watergang, of soortgelijke, voor zoo verre die tot gemeene dienst van allen bestemd zijn; gesteld tevens dat het bestuur der gemeente, waarin het waterschap gelegen is, die zaak bij plaatselijke policie-verordening zou willen regelen, als zijnde door geen hoogere wetgevende magt geregeld, dan zou de keur moeten wijken voor de verordening van het gemeente-bestuur; de goedkeuring toch van gedep. Staten bewerkt niet dat die keur boven de gemeentelijke verordening staat, en dat staat woordelijk in § 1 van de memorie van toelichting op het ontwerp van 1852, waarin art. 1 nagenoeg gelijkluidend is met art. 1 der wet van 1855, men leest: „de waterschaps-keuren moeten „wijken voor de gemeentelijke keuren omdat bij art. 1 „eene meer omvattende uitzondering op de bevoegd„heid der waterschaps-besturen is gemaakt, dan bij „art. 161 der gemeentewet op die der raden, daar „het waterschapsbestuur ook dan zijne bevoegdheid „tot strafwetgeving mist, wanneer eene gemeenteve„rordening, tegen wier overtreding straf is bedreigd, „reeds voorziet". Nu zal men kunnen zeggen, dat die moeijelijkheid ook ontweken kan worden, doordien gedep. St. hunne goedkeuring aan dat plaatselijk reglement onthouden, aangezien zij reeds hunne goedkeuring hebben gegeven aan de regeling door het waterschapsbestuur; maar dat is geen reden waarom zij hunne goedkeuring daaraan zouden mogen onthouden, wanneer de verordening voor hetgeen buiten het

waterschap in de gemeente ligt goed is; want de keur van het waterschapsbestuur moet voor die van het gemeentebestuur wijken. Dit nu zal het gevolg kunnen zijn als de verg. zich met het voorstel van gedep. St. vereenigt. Nu vraagt Spr. welke de grens in de te maken bepaling zijn zal. Hij meent, dat men het veiligst zal doen, gelijk gedep. St. zelven erkennen, door de zaak te blijven behandelen, gelijk zij aanvankelijk behandeld is. Spr. voor zich zal gaarne meêwerken om de reglementen zooveel mogelijk te helpen verbeteren. Hij ziet er ook geen bezwaar in, dat de Staten na een of meer jaren, als de reglementen blijken verbeterd te moeten worden, op hun besluit terugkomen, maar als de reglementen behoorlijk zijn afgewerkt en men er den tijd voor laat, en Ged. in overleg treden met de waterschapsbesturen en zooveel mogelijk informatien inwinnen bij de gemeente-besturen, dan wil Spr. met gerustheid zijne stem geven aan de reglementen die door Ged. in het vervolg zullen worden voorgelegd. Spr. vreest, dat als de verg. zich met deze zaak vereenigt, de reglementen zeer onvolledig zullen zijn, en men in al de moeijelijkheden bij de keur zal voorzien, en het eigenlijk niet meer de Staten, maar de besturen met Ged. zullen zijn, die de reglementen maken. En waarom zou men de zaak niet goed kunnen regelen? Men heeft gezien, dat het handvest van de Hooge en Lage Weide vastgesteld door de vroedschap van Utrecht op 10 Mei 1675, in werking is gebleven tot 1835; men heeft er toen eenige verandering in gebragt. Spr. wijst op de waterschappen van Bijlevelt en de Lange Vliet; hij weet dat ook zij nog ten achteren zijn met de indiening van hun bijzonder reglement, omdat zij ook moeijelijkheden gevoelen; en toch die reglementen zijn van kracht geweest sedert twee, drie honderd jaren en meer. Spr. zal zich om de aangevoerde redenen niet kunnen vereenigen met het voorstel van Gedep. Staten noch met dat der komm.

De heer *Pabst* begint met op te merken dat het minder de ondervonden moeijelijkheden zijn die tot dusverre de inzending van het reglement van Bijlevelt belet hebben, dan wel, dat de in het waterschap gelegen kleinere waterschappen verhinderd waren hunne reglementen in te zenden en het dus nog moeijelijk is een reglement voor het geheele waterschap te maken. Wat nu het punt in behandeling betreft, zoo bestaat, naar Spr.'s oordeel, de moeijelijkheid waarover door Gedep. Staten en de komm. gesproken wordt, niet, als men maar zuiver en volgens de bedoeling het algemeen reglement wil opvatten. De zwarigheid is deze: men zegt, dat in het bijzonder reglement moeten omschreven worden alle werken en afmetingen van vlieten, watergangen, molens en dergelijke; wanneer dit alles zal moeten bepaald worden door de Staten, dan worden veranderingen en verbeteringen te moeijelijk, want verbeteringen zullen ook weder door de Staten aangenomen moeten worden; daarom moet daarin voorzien worden bij eene keur door Gedep. Staten goed te keuren. Spr. echter ontkent, dat volgens het algemeen reglement alle die afmetingen moeten worden opgenomen in het bijzonder reglement; volgens hem moet er in worden opgenomen: 1. de werken die het waterschap moet onderhouden, b. v. er is ten laste van het waterschap, het maken van een weg, eene kade, een vliet. Wordt dit uit het bijzonder reglement gelaten, zoo zal een essentieel punt van de nieuwe regeling vervallen; want het is eene groote aanleiding tot moeijelijkheden en onaangenaamheden, als men niet weet aan wien een onderhoud behoort. 2o. Moet in het bijz. reg. opgenomen worden, wie van de ingelanden verpligt is om werken in het waterschap gelegen te onderhouden. Als goed zal zijn aangegeven, wat de ingelanden verpligt zijn te onderhouden in het algemeen door het waterschaps-bestuur en wat ingelanden, als bijzondere eigenaars, dan moet het waterschapsbestuur keuren maken, en in die keuren bepalen de diepte, hoogte, lengte, breedte, enz. van de werken in het bijz. reg. omschreven. Zoodoende is er niet veel te omschrijven en ingelanden verkrijgen zekerheid omtrent hetgeen zij doen of laten moeten. Men heeft deze eenvoudige onderscheiding in sommige goedgekeurde reglementen niet gevolgd. Men heeft te veel gedaan, en, zoodoende de magt van de waterschaps-besturen te veel beperkt. Nu wil men in een ander uiterste vervallen, en niets bepalen. Zoodoende wordt de geheele regeling der waterschappen, eenvoudig eene regeling van *het bestuur*, waarbij de ingelanden niet veel belang hebben. Naar Spr's. wijze van zien is de zaak zeer gemakkelijk, als men de reglementen niet noodeloos uit wil breiden of zaken doen bevatten, die er niet toe behooren. Spr. moet bekennen er voor te zijn, de zaak te laten gelijk zij is en Ged. Staten eenvoudig te verzoeken naar de besproken beginselen de reglementen te doen opmaken. Dan zullen de waterschapsbesturen wel weten wat zij moeten opnemen. De onderscheiding is niet van lateren tijd, maar is te vinden in de handvesten en schouwbrieven van de waterschappen door onze voorouders gemaakt, en is daarin soms de diepte, hoogte der werken opgegeven, dan wordt er meesttijds bijgevoegd, ook dat dit onderhoud zal geschieden ten love van de heemraden of gelijk de poldermeesters het zullen keuren. Spreker herhaalt daarom, dat bij juiste toepassing van het reglement, er geen bezwaar bestaat; er moet in het bijzonder reglement worden opgegeven wat onderhouden en wie er mede belast is, en dan de wijze hoe, geregeld worden bij keur.

De heer *Bastert* begint met te erkennen, dat de zaak voor hem eene zeer belangrijke zijde heeft. Toen in 1858 het reglement voor de Bossenwaard is behandeld, is bij de algemeene beraadslagingen dat onderwerp door hem ter sprake gebragt. De moeijelijkheden bij de toepassing van het beginsel — in strijd met Sprs. meening toen aangenomen — ondervonden, hebben aanleiding gegeven tot de missive van gedep. Staten. Wanneer Spr. uit dien hoofde en als rapporteur der komm., het woord gevraagd heeft, dan hoopt hij dat andere, meer ervaren leden der komm. of van Gedep. Staten zullen aanvullen, datgene, waarin hij te kort schiet. Spr. gelooft, dat de vergadering met hem het gevoelen deelt omtrent de belangrijkheid der redenering van den heer *de Muralt*, die in het breede zijne gronden tegen het voorstel aanvoert, welke hij geheel aan de staatsregterlijke zijde van het vraagstuk ontleent. Die gronden komen neer op de volgende drie punten, 1. omtrent het begrip dat men zich zal hebben te maken van keuren, 2. omtrent de wetgev. bevoegdheid van de waterschapsbesturen, terwijl hij 3. gewezen heeft op eene moeijelijkheid die zich zou kunnen voordoen als bij eene verordening de zaak èn door het gemeentebestuur èn door het waterschapsbestuur ware geregeld. Wat het eerste betreft, heeft de Spr. doen uitkomen, dat men niet leest in de wet. »keuren *en* policie-verordeningen," maar »*of* policieverordeningen," en dat hij daardoor het begrip van keur geheel anders opvat, dan Spr. en gedep. Staten. De keur zou zoodoende gereduceerd worden tot de keuze tusschen het bepalen van eene boete van een, twee of drie gulden en van gevangenisstraf van een, twee of drie dagen. Dat kan het doel niet zijn. Spr. meent, dat het waterschapsbestuur een publiekregterlijk kollegie is gelijk een gemeentebestuur, en dus bevoegd bepalingen te maken en straf daarop te stellen. Spr. beschouwt het volstrekt niet als eene organieke zaak als er bij eene keur zal bepaald worden, de hoogte waartoe een dijk gemaakt moet worden door slagpligtigen. De heer *de Muralt* heeft ook gezegd, dat in de keuren alleen strafbepalingen kunnen gesteld worden op de overtreding van het bijzonder reglement; hij heeft daarbij gewezen op het onafgedaan ontwerp van 1852. Spr. heeft voor zich de provinciale wet, met de aanteekeningen van *Boissevain* en daar leest hij in de toelichting op art. 158 het tegenovergestelde. »Het blijkt niet dat de tegenwoordige grondwet bij het genoemde artikel aan het woord »reglementen" een anderen, dan tot dusver gebruikelen zin heeft gehecht. Nu worden, èn naar het algemeen spraakgebruik èn naar de duidelijke bedoeling van het gemelde art. 220 door reglementen, niet keuren, verstaan, voorschriften van orde en policie, van dagelijksch beheer, maar verordeningen die de inrigting, magt en regeling der besturen van de waterschappen regelen, verordeningen, die men hunne grondwetten zou kunnen noemen. In tegenoverstelling dezer laatste zijn keuren, in de eigenlijke beteekenis, en zoo als het ontwerp die bedoelt, eenvoudige maatregelen van bestuur; bijv. ten aanzien van de bemaling, van het verrigten der noodige werken, enz. Dit stelsel des ministers omtrent het verschil tusschen reglementen en keuren, is door de meerderheid der Tweede Kamer bekrachtigd en in de wet overgegaan." Spr. wenscht ten tweede een enkel woord te zeggen over de wetgevende bevoegdheid der waterschaps-besturen; hij wenscht die in den ruimst mogelijken zin toegekend te zien, omdat het met zijn streven in het geheel niet overeenkomt, dat zij in hunne huishouding gebonden zouden zijn aan hetgeen de Staten voorschreven, daar waterschapszaken voornamelijk partikuliere belangen zijn, die alleen in zooverre door eene hoogere autoriteit moeten beheerd worden, als zij met derden in aanraking komen en er tegen schade of verzuim behoort gewaakt te worden. Art 1 der wet van 1855 zegt: »De besturen van waterschappen kunnen tegen overtreding der keuren of verordeningen van policie, door hen krachtens de hun toegekende of tot hiertoe wettig uitgeoefende bevoegdheid gemaakt, of te maken ..... geldboete bedreigen." Nu zou de vraag kunnen rijzen of de waterschaps-besturen in hun regt zijn? of zij de bevoegdheid bezitten om die keuren te maken? Misschien zou men in den regel kunnen betwijfelen, of die »hun toegekende of tot hiertoe wettig uitgeoefende bevoegdheid" werkelijk bestaat, maar deed men dat, dan wijst Spr. alleen op art. 86 van het provinciaal reglement, luidende als volgt: »Het (bestuur) maakt de keuren of policie-verordeningen, die het in het belang van het waterschap noodig acht, volgens de voorschriften van art. 126" In de derde plaats heeft de heer *de Muralt* gewaagd van de moeijelijkheid, die ontstaan zou als een gemeente-bestuur en een waterschaps-bestuur op hetzelfde onderwerp eene keur maakten Spr. gevoelt die eenigermate en kan op het oogenblik geen expedient aangeven, maar dat bewijst niets tegen het stelsel, maar alleen dat eene leemte in de wet bestaat. Gedep. Staten zullen door het niet goedkeuren der verordening daarin kunnen voorzien. Spr. meent ook, dat het zich niet zal voordoen. De heer *Pabst* is niet zoozeer tegen het stelsel ingenomen, hij wenscht het voorgestelde eeniger mate te splitsen en zegt dat men de afmetingen niet, de werken wel, moet opnemen. Het komt Spr. voor, dat men dan het beginsel ten halve heeft en de helft laat varen. Juist de mate van onderhoudspligtigheid wordt geregeld door de afmetingen en wil men dus het beginsel, dan moet men het ten volle opnemen. Daarenboven gelooft Spr. dat de Staten niet moeten treden in de beoordeeling der onderhoudspligtigheid, en dat doet men als men, de werken opneemt. Wat nu, hij zou haast zeggen, de praktische zijde betreft van het staatsregtelijk punt in kwestie, moet men toch aannemen, dat in alle provincien waar de zaak anders geregeld is, geene moeijelijkheden uit het voorgedragen stelsel voortvloeijen. Eindelijk zeggen de beide vorige Spr's. dat, als Gedep. Staten de reglementen waarin al die werken voorkomen voorbereiden en eene komm. ze onderzoekt, men wel kan onderstellen, dat de werken met naauwkeurigheid aangegeven zijn. Spr. heeft alle mogelijke vertrouwen op die naauwkeurigheid, maar beweert, dat de leden dezer vergadering met zoodanige kennis kunnen hebben van elk bijzonder waterschap, dat zij kunnen beoordeelen of de werken allen bij het bijzonder reglement behoorlijk geregeld zijn.

Den heer *van Beeck Calkoen* is het voorgekomen, dat de gansche zaak waarop het hier aankomt, deze vraag is: zijn de Staten bevoegd aan de waterschapsbesturen over te laten, in hunne keuren de bepaling van zoodanige afmetingen op te nemen. Spr. moet beginnen te zeggen, dat, indien het geen betwistbaar punt ware, er niet zoo veel woorden over gewisseld zouden zijn. Hij gelooft, dat de verg. staat tegenover eene wetgeving, die niet op voldoende wijze de oplossing van elk vraagstuk aan de hand doet. Bedriegt hij zich niet, dan komt alles neêr op de uitbreiding die men geven wil aan de beteekenis van het woord »policie," en komt alles dus neêr op deze vraag: of daaronder ook kan begrepen worden de bevoegdheid der regeling van die zaken, welke zoo naauw te zamenhangen en levenselementen zijn in de huishouding der polders. Spr. gelooft te mogen aannemen, dat de beteekenis zoo ruim is. Hij vindt er zich toe geregtigd, door de wijze waarop de regering zich uitgelaten heeft in de memorie van toelichting. In den gewonen zin verstaat men onder de woorden »policie en oekonomie" het dagelijksch beheer. Bij de oude volken van wie wij het woord *policie* hebben overgenomen, beteekende het 't gansche staatsbeheer. Bij ons is het vooral in den lateren tijd in eenen zeer beperkten zin opgevat, doch nimmer scherp gedefineerd. Voorts, bij de ervaring dat alle kollegien der Provinciale Staten in het vaderland de zaak anders hebben opgevat, schijnt het noodzakelijk dat deze vergadering met zeer duchtige gronden aantoone, dat hare opvatting de juiste is, en alle anderen zich vergist hebben. Spr. erkent dat hij met den heer *de Muralt* de synonymiteit van *keuren* en *policie-verordeningen* aanneemt; en als in het voorbijgaan, en om aan te toonen hoe moeijelijk het is zich in dit onderwerp aan de letter der wetgeving te houden, merkt hij op, dat letterlijk in art. 1 der wet van Julij 1855 geschreven staat, dat de watersch.-besturen straf kunnen bedreigen op de overtreding der bepalingen van *hunne keuren*; dat zij bij gevolg niet bevoegd zijn straf te bepalen tegen de overtreding van bepalingen van hun *reglement*, dat derhalve de poenaliteit tegen de overtreding van bepalingen van het reglement, in het reglement zelf zou moeten opgenomen worden, en dat het, zoo die opvatting de ware mogt zijn, zeker veiliger is de bevoegdheid der watersch.-besturen uit te breiden zoover de wetgeving dit toelaat, daar er anders niet overblijft waarop de strafwetgevende bevoegdheid der waters. besturen zou toepasselijk zijn. Spr. vereenigt zich geheel met hetgeen door den heer *Bastert* is betoogd aangaande de wenschelijkheid dat de Staten niet noodeloos ingrijpen in de huishouding der waterschappen, en merkt nog aan, ten opzigte van een door den heer *de Muralt* aangegeven voorbeeld waarin een konflikt tusschen het gemeente- en watersch.-bestuur zou kunnen ontstaan, dat juist daarom het voorbehoud is gesteld, dat onderwerpen die regeling behoeven, in het reglement worden opgenomen. Spr. wijst laatstelijk nog op een gemaakte vergelijking met onze voormalige wetgeving. In vele ordonnantien of schouwbrieven vindt men alle bepalingen, zoowel van regeling als van policie te zamen vastgesteld door de Prov. Staten of hunne Gedep. Voor andere, meestal belangrijke waterschappen, bevat de ordonnantie slechts de reglementaire bepalingen, en wordt de bevoegdheid tot verdere regeling onder bepaling van straf, aan het waterschap overgelaten of geoktroijeerd. Deze onderscheiding vervalt thans,

omdat volgens het alg. reglement alle waterschaps-besturen de bevoegdheid hebben om keuren te maken.

De heer *v. Nooten* zegt dat door den heer *de Muralt* een denkbeeld is aangevoerd, dat, vond het ingang, al de bijzondere reglementen in Noord- en Zuid-Holland van nul en geener waarde zou doen zijn, want daarin worden volstrekt geene afmetingen opgenomen, en alleen het beheer geregeld. Ten tweede heeft het Sprs. aandacht getrokken, dat in art. 120 in het algemeen reglement staat, wie de keuren vaststelt en goedkeurt: zij worden vastgesteld door het waterschapsbestuur en goedgekeurd door Gedep. Staten. Maar gaat nu deze verg. afmetingen in de reglementen opnemen, dan treedt zij op een gebied waarop zij zich niet mag begeven. Dan zou het bestuur slechts blijven overgelaten, boete te bepalen op het niet onderhouden op die afmetingen in het regl ment opgenomen. Spr. gelooft niet dat dit de bedoeling kan zijn. De zaak die de verg. nu bezig houdt, is voortgevloeid uit de missive van Gedep. Staten na de behandeling van het reglement voor de Bossche waard. Toen die cirkulaire bij de verschillende waterschapsbesturen is ontvangen, is er groote ontevredenheid ontstaan, en vandaar de vertraging. Ook Spr. heeft onlangs aan de verg. van een polderbestuur een staat voorgedragen, aanwijzende al de werken ten einde de tusschenkomst van Gedep. Staten in te roepen, om de afmetingen er op te doen plaatsen, overeenkomstig de cirkulaire, want brengt men de afmetingen in de bijzondere reglementen, dan behooren zij toch geverifieerd te worden vóór dat die reglem. ter visie worden gelegd. Spr. gelooft daarom, dat men wel zal doen, uit te spreken wat in het rapport juist is omschreven.

De heer *H. Verloren* merkt op, dat in het algemeen reglement voor de waterschappen in deze provincie niet is bepaald wat in het bijzonder reglement en wat in de keuren van ieder waterschap moet geregeld worden. Alleen is bij art. 3 voorgeschreven, dat de grenzen van het waterschap in het bijzonder reglement moeten opgenomen worden, terwijl in art. 115 ook wordt gewaagd van eene bepaling over het onderhoud *in natura* in het algemeen, in dat reglement te omschrijven. Nergens is dus voorgeschreven of de werken die het waterschap moet onderhouden en derzelver afmetingen in de keuren, dan wel in het bijzonder reglement, of in eenig ander dokument moeten omschreven worden. Dit is ook bij geene algemeene wet geregeld. De Staten zijn dus, ten minste in deze provincie, geheel vrij om die vermelding, naar gelang der omstandigheden, of in het bijzonder reglement op te nemen, of dit aan de keuren over te laten. Dit behoort voor ieder waterschap afzonderlijk beoordeeld te worden, omdat hetgeen bij het eene noodig is, bij een ander waterschap als overbodig kan geacht worden. Daarom is zeer juist in het algemeen reglement omtrent den inhoud der bijzondere reglementen en der keuren niets voorgeschreven, dewijl dit niet vooruit en in het algemeen te regelen is voor de vele en veelsoortige waterschappen in onze provincie aanwezig; maar het bijzonder reglement behoort de grenzen te trekken tusschen hetgeen bij dat regl. en hetgeen bij keuren zal geregeld worden. Zoo veel is echter zeker, dat de omschrijving dier werken zelven en de daarmede in verband staande verpligtingen der ingelanden aan die keuren *kan* overgelaten worden. Zulks is geene delegatie van hetgeen de Staten zelven behooren te doen aan de besturen der waterschappen, want de opsomming der werken in eenen polder aanwezig en de regeling van het onderhoud behoort niet tot de eigenlijke inrigting en den konstitutiven titel van een waterschap, zooals b. v. de uitgestrektheid van het territoir, de inrigting van het bestuur, der administratie, enz. Wat men verder in de bijzondere reglementen der waterschappen wil opgenomen zien, hangt van ieders individueele beschouwing af. De heer *de Muralt* wil zoo veel mogelijk alles daarin vermelden, zoodat er niets voor de keuren zal overschieten dan de mate der straffen te bepalen van hetgeen in het bijzonder reglement is verboden en geboden. Zoo iets kan misschien wenschelijk zijn, ofschoon anderen dit teregt zeer afkeuren; maar verpligtend is het in allen geval niet. Die spreker heeft er zich wel op beroepen dat, zoowel in art. 126 van het algemeen reglement, als ook in art. 158 der prov. wet, de keuren worden genoemd en gelijkgesteld aan *policie-verordeningen*; maar het bezigen van dat woord bewijst nog niets, tenzij men aantoone, dat in den regel en volgens het spraakgebruik policie-verordeningen alleen behelzen bepalingen van straffen op hetgeen elders is bepaald of verboden. Integendeel bevatten zoodanige verordeningen, hetzij men het oog vestigt op die van gemeentebesturen, hetzij op die voorkomende in het wetboek van strafregt of in andere wettelijke verordeningen, in den regel niet bloot de straf maar ook de bepaling en omschrijving der verpligting van de ingezetenen waarop de straf gesteld wordt. Zelfs is het niet eens noodig dat er altijd en achter iedere regeling of bepaling in zoodanige verordeningen steeds eene straf volgt.

De heer *Broers* is het eens met den heer *Pabst*, dat het beter ware de zaak te laten gelijk zij is. Hij gelooft niet dat het goed is voor eene wetgevende verg. zich omtrent algem. beginselen zoo positief te verklaren. Doet men dat, hetgeen dikwijls hoogst moeijelijk is, dan wordt het later zoo moeijelijk om op dat beginsel terug te komen. En dat dit beginsel moeijelijk is, blijkt uit de diskussien die daarover worden gevoerd. Het is nog geenszins duidelijk gebleken, wat opgenomen moet worden in het reglement en wat aan het waterschaps-bestuur moet worden overgelaten, en neemt men dat in aanmerking, dan gelooft Spr. waarlijk dat de verg. beter doet de zaak te laten gelijk zij is. Spr. gelooft ook niet, dat het noodzakelijk is. Het beginsel kan den ontwerper van het reglement bij het maken daarvan levendig voor den geest zijn, zoodat hij het op de voorkomende gevallen kan toepassen. Men late de toepassing dus over aan gedep. Staten, zoodat bij ieder ontwerp-reglement, hetwelk door hen in de verg. wordt gebragt, deze beoordeele, of daarbij het beginsel van wetgeving is in het oog gehouden, zoowel met betrekking tot het reglement, als met betrekking tot de keuren.

De heer *Pabst* wijst op het verschil tusschen het voorstel van gedep. Staten en dat der komm, en meent dat als men het laatste aanneemt, men zich op een weg begeeft, die de meest heillooze gevolgen kan hebben, daar men den toestand der waterschappen geheel zal omkeeren. Gedep. Staten houden bepaald in hun rapport vast aan het beginsel, dat de werken zullen worden opgenoemd, de afmetingen evenwel niet. De komm, laat alle werken weg, alzoo, wie onderhoudpligtigen van een werk zal worden, wordt volgens de uitlegging van den heer *Bastert* er niet ingezet. Als het bijzonder reglement nu zoo zal zijn ingevoerd en alle andere reglementen zullen zijn vervallen, hoe zal dan bepaald worden, wie een werk onderhouden moet? Dan zal het waterschapsbestuur die verpligting opleggen, maar waar is dan de grens der bevoegdheid van het waterschaps-bestuur? Zal het werk al of niet *in natura* worden onderhouden? De magt om het onderhoud van werken op te leggen hebben de waterschaps-besturen in vroegere dagen nooit gehad. Dat is altijd door de verleeners van de handvesten geschied. Onze voorouders hebben ingelanden nimmer zoo aan schout en poldermeesters overgeleverd. Het bestuur werd ingesteld om te besturen, nimmer om regten of verpligtingen te geven of op te leggen. Spr. komt tegen deze uitbreiding der magt van het bestuur op. Aan de Staten behoort die bevoegdheid. De leggers van de omslag- en andere pligtigen, waarvan in art. 108 van het alg. regl. gesproken wordt, zullen het gebrek niet verhelpen. Daarin zal alleen worden opgegeven hoe de verhoefslaging is geschied, maar vooraf dient te worden bepaald, *welke* eigenaars tot een werk zullen verhoefdslaagd worden. Spr. gaat verder, en durft beweren, dat men de krachteloosheid van keuren, iets anders bepalende dan de wijze van uitvoering, door de regtbanken zal zien uitspreken, en geschiedt dit niet, dan zijn ingelanden aan de besturen overgeleverd, die eene magt zullen uitoefenen, welke de grondwet en de prov. wet niet geeft.

De heer *van Beeck Calkoen* zegt, dat Ged. Staten hebben voorgesteld, de verhoefslaagde werken in het reglement op te nemen; Spr. kan evenwel niet verbergen, dat dan het stelsel nog niet volkomen zuiver is. Spr. gelooft, dat men zich niet moet verhelen, dat men ten opzigte der verhoefslaagde, met het oude niet kan breken, maar de grondtgedachte van het reglement is: al wat ten algemeenen nutte dient, wordt ten algemeenen koste onderhouden. Nu heeft men in art. 115 opgenomen, dat het onderhoud in natura, gelijk het bestaat, niet mag worden verzwaard; hieruit blijkt, dat men altijd nog zal moeten raadplegen met den bestaanden toestand en daarvoor moet men de leggers raadplegen en magtoverschrijding is dus niet te vreezen, omdat ook Gedep. Staten bij de goedkeuring der keuren gebonden zijn aan de slotbepaling van dat art. Spr. gelooft dus, dat als het te doen was om een regl. te maken dat geheel en al diende tot opheffing van al het bestaande, en zoo volledig, dat elke verpligting alleen daaruit kon gekend worden, men zich toch eenigermate zou bedrogen vinden, en zien, dat men zich niet geheel kon losmaken van hetgeen eenige jaren geleden bestond. Daar dat stelsel niet zuiver werd toegepast zouden Gedep. Staten. er ook geen bezwaar in zien het voorstel dier komm. aan te nemen, daar het toch ook neerkomt op de handhaving der leggers van de verhoefslaagden die de eenige *modus probandi* zijn.

De heer *Pabst* zegt dat in het rapport der komm. staat, dat in den regel in de op te maken reglementen geen vermelding van werken of afmetingen zal worden opgenomen; in art. 115 van het alg. reg. nu staat „het onderhoud *in natura* komt ten laste der eigenaars . . . . al naar gelang het bijzonder reglement bepaald. Het rust op hen insgelijks naar gelang der bepalingen van het bijzonder reglement, enz.” nu vraagt Spr. hoe aan die twee bepalingen zal worden voldaan indien in het bijzonder reglement de werken niet werden opgenomen.

De heer *Bastert* zegt, dat als de zaak blijft gelijk zij is, de kwestie reeds is uitgemaakt, daar gedep. Staten, beginnende met het regl. op de Bossenwaard de verschillende werken en afmetingen hebben opgenomen. Het niet nemen eener beslissing zou dus tot geen ander resultaat leiden, dan dat men daarmede voortging en is mi sdien niet zoo onschuldig als zich de heer *Broers* schijnt voor te stellen. Het stellen van een beginsel meent Spr. toch ook, dat zijn nut heeft, daar het niet wenschelijk is, stuksgewijze over ieder van die regl. te beslissen, of dat tweede hoofdstuk er in moet of niet. Hij wil nog een enkel woord spreken over de zaak zelve. Het nu voorgedragen stelsel geeft alle waarborgen voor een geregelden gang van zaken. In het algemeen geeft § 2 der wet van 12 Junij 1855 aan Gedep. Staten, de bevoegdheid, om te zorgen dat de noodige werken gemaakt worden, behoudens het regt van het waterschapsbestuur om zich daartegen te verzetten, op de wijze bij de wet voorgeschreven. De werken kunnen onderscheiden worden in die door het waterschap zelf en die welke door verhoefslaagden gemaakt worden; de laatsten zullen natuurlijk het objekt der keuren zijn, en dat zijn die verordeningen welke aan de goedkeuring van gedep. Staten zullen worden onderworpen. Alsof echter dit nog niet genoeg ware heeft men ook het opmaken van leggers bevolen, die aan gedep. Staten zullen worden meegedeeld, zie art. 115 alg. reglement. Hetzelfde heeft plaats omtrent de eerste soort werken, die niet he objekt zijn van eene keur, zoodat Spr. gelooft, dat alle mogelijke waarborgen tegen verzuim bestaan. Het zou echter kunnen gebeuren dat het waterschap het initiatief niet wilde nemen en toch de omliggende polders er groot belang bij hadden, maar dan zorgen gedep. Staten voor de uitvoering dier werken. Ten overvloede is in het voorstel der komm. opgenomen dat van die werken waarbij naburige en aangelande polders belang hebben de afmetingen mede zullen bepaald worden door gedep. Staten. Spr. gelooft dat het voordragen sijsteem, de onbetwistbare bevoegdheid der waterschappen eerbiedigt en in de uitvoering een geregelde orde van zaken zal doen geboren worden.

De heer *Broers* ziet er geen bezwaar in, dat gedep. Staten voortgaan de reglementen te maken, zonder dat de verg. zich over het beginsel verklare. Het is mogelijk, dat zij van een ander beginsel zullen uitgaan dan tot dus verre is gevolgd, maar dan kunnen zij dat in de reglementen neêrleggen en dan de Staten laten beslissen. Spr. acht het van gewigt dat gedep. Staten het onderling eens zijn over het beginsel. Spr. ontkent niet dat het vaststellen van een beginsel zijn nut heeft, maar het kan ook zijn bezwaar hebben; want stelt men het niet zoo zuiver, dat het van alle kanten overeenkomt met dat hetwelk de wetgever gewild heeft, dan loopt men gevaar in de toepassing er op terug te moeten komen.

De *Voorz.* vraagt of men in deze beraadslaging niet eenigermate voorbij ziet, dat in de zomer-verg. eene beslissing is genomen, ten gevolge waarvan de afmetingen moeten worden opgenomen. Zoo er dus geen andere beslissing valt, dan zal dat moeten geschieden. De moeijelijkheid, die men daarin ziet, als te zeer beperkende de eigen taak der polderbesturen heeft nu doen voorstellen een beslissing te nemen, waardoor Gedep. Staten zich zouden ontheven kunnen rekenen aan de vorige gevolg te geven. Het voorstel der komm. is daarmede in overeenstemming.

De heer *Broers* zal niet in verdere diskussie treden, omdat hetgeen hij heeft in het midden gebragt alleen moet strekken om te motiveren waarom hij zich tegen het voorstel zal verklaren.

De heer *de Muralt* is tegen beide voorstellen, omdat hij vreest, dat de keuren in de plaats van de reglementen zullen komen en de wetg. magt van de Staten op gedep. Staten zal overgegaan. Hij vreest dat men de moeijelijkheden die zich bij het ontwerpen der reglementen voordoen gemakshalve steeds zal endosseren op de keuren, en dat na eenige jaren, die reglementen, welke eigenlijk de gansche zaak moesten regelen, niet veel meer zullen inhouden dan bepalingen op de zamenstelling van het bestuur, het voeren van schouw en het regelen van de bezoldigingen. Bij de keuren toch kan alleen worden gegeregeld wat noodzakelijk is, om uitvoering te verzekeren aan hetgeen bij het reglement is bepaald, en wanneer hij daartoe gedwongen wierd zou hij des noods eene beslissing van de vergadering over de beteekenis van het woord „keur” in dien zin kunnen uitlokken, doch hij zal het niet doen, omdat Spr. zich zelven ook ongaarne daardoor zou willen laten binden! Voor deze zaak ter sprake is gebragt, heeft men reeds een voorbeeld in deze provincie gehad van de uitbreiding der grens, gegeven aan de beteekenis van het woord: keur, door het kollegie van den Lekdijk Bovendams, dat zelfs voorschriften er in wilde opnemen, waaraan de hoogere wetgever zich nog niet gewaagd had. De heer *H. Verloren* vergelijkt de wetg. magt der waterschapsbesturen met die der gemeente-besturen, maar Spr. blijft bij zijne meening, dat de waterschapsbesturen geen andere strafwetgevende magt hebben, dan wat betreft

de uitvoering der bepalingen in de reglementen voorkomende, en niet gelijk een gemeentebestuur in het belang der huishouding, orde of gezondheid, bepalingen kan maken zoo als een gemeente-bestuur, op het schrobben van straten, enz. Men heeft gewezen op het voorbeeld van andere provincien; men had ook kunnen wijzen op deze provincie; maar dat alles doet bij Spr. niets af; uit de mededeeling van Ged. Staten blijkt toch ook, dat in vele provincien de zaak nog niet geregeld is, en dat in de provincie Friesland, waar alles aan de keuren is overgelaten, die bepalingen hare sanktie missen, daar de overovertredingen niet met straffen zijn bedreigd.

Den heer *van Bel* komt het voor, dat in de zomerverg. slechts stilzwijgend is aangenomen, dat in alle bijzondere reglementen, waarin afmetingen opgenomen zouden worden, dezen eerst zouden worden geverifieerd, maar niet, dat alle reglementen de afmetingen zouden moeten bevatten. Hij meent dus, dat de voorzitter in dwaling verkeert. Het zou ook wel eenigzins vreemd zijn, dat een besluit in dien geest was genomen, want de Staten hebben vroeger reglementen aangenomen, waarin geene afmetingen zijn opgenomen, zoo als die onder Bunschoten gelegen en het Gein waterschap. Welligt kan deze voorstelling van het besluit, in de zomervergadering genomen, van invloed kan zijn op de beslissing, die nu gevraagd wordt. Spreker erkent verder de waarheid van hetgeen de heer *Broers* heeft opgemerkt. Het stellen van dergelijke algemeene beginselen is dikwijls moeijelijk, en daarom soms gevaarlijk; vooral wanneer er ingewikkelde vraagpunten bij komen, en de leden zoo weinig tijd hebben gehad om het eerst gisteren ontvangen rapport te overwegen.

De *Voorz.* blijft van oordeel, dat het een stellig besluit is geweest, dat de afmetingen in de gerenvoijeerde reglementen moesten worden opgenomen en geverifieerd. Neemt de verg. dus geene andere beslissing dan zal men zich daaraan moeten blijven houden.

De heer *v. Nooten* meent, dat de verg. in wezen reeds gisteren beslist heeft, door de aanneming van het regl. voor den Hoogenboezem, in welk waterschap eene menigte werken voorkomen, terwijl in dat bijzonder reglement geene afmetingen noch andere bijzondere bepalingen van werken zijn omschreven.

De heer *v. Reede tot ter Aa* heeft juist wat de vorige spreker opmerkt in het midden willen brengen. Wordt echter de beslissing in de zomer-verg. genomen niet beschouwd een stellig uitgemaakt beginsel te behelzen, dan gelooft Spr. toch dat in de winter-verg. van 1858 het beginsel is aangenomen om de afmetingen op te nemen. — De heer *de Muralt* heeft in zijn eerste rede te kennen gegeven, dat ook het kollegie van de Lange Vliet ten achter is met het indienen van een reglement uithoofde van moeijelijkheden in het opnemen der afmetingen ondervonden, maar Spr. ziet zich gedrongen op te merken, dat die Spr. ten deze geheel verkeerd is ingelicht, daar het reglement reeds is ingediend zonder dat er afmetingen in zijn opgenomen.

De beraadslagingen worden nu gesloten en het voorstel der komm. aangenomen met 23 stemmen tegen die der HH *Ram, de Heus, v. Bel, Bosch, Broers, Pabst, de Muralt, Boer, Voet, Vos* en *de Pesters.*

De vergadering wordt verdaagd tot Dingsdag a. s. ten 12 ure.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In de zitting van de Tweede Kamer van gisteren zijn ingekomen twee ontwerpen van wet, 1. tot wijziging van art. 68 der onteigeningswet (omtrent de aardhalingen) en 2. tot inkoop en amortisatie van nationale schuld, voor een bedrag van eene rente van twee tonnen gouds.

Daarna werden de algemeene beraadslagingen geopend over de wetsontwerpen betrekkelijk de staatsbegrooting over het jaar 1861.

De heer *van Bosse* sprak over het eigenaardig karakter der thans aangevangen diskussiën, dat namelijk sedert het vorige jaar eene nieuwe regering is opgetreden, die omtrent de finantiele aangelegenheden een ander beginsel voorstond, namelijk de geldmiddelen van den staat geheel afhankelijk te maken van de koloniale baten; zonder acht te slaan op de bedenkingen is het antwoord der reg. ontaard in een dialoog met de vorige reg. De hoofdinhoud van de Memorie van Beantw. konde immers tot twee punten worden teruggebragt: 1. de nieuwe regering zoude geen anderen weg hebben ingeslagen dan de vorige en 2. het verslag der kamer moest worden beschouwd als een protest van de minderheid der kamer tegen de meerderheid omtrent de spoorwegen. Tot de behandeling dezer punten overgaande, had, zeide Spr., de kamer de regering in de eerste plaats verweten, dat zij slechts het oog op het tegenwoordige hield gerigt en de eischen der toekomst had voorbijgezien. Daarop antwoordde de minister, dat men bij de behandeling eener eenjarige begrooting niet zoo vreesachtig de toekomst behoort te gemoet te zien, doch die stelling weersprak Spr., daar hij zich niet begrijpen konde wat de diskussien in de kamer zouden beteekenen, indien aan de kamer werd ontzegd de bevoegdheid om de gevolgen der wetten te onderzoeken. Een tweede punt. Men had op de onnaauwkeurigheden gewezen, voorkomende in des ministers berekeningen, vooral met het oog op de raming der middelen. Daartegen verdedigde zich de minister, dat er geen grond bestond om de regering van onnaauwkeurigheden te verdenken, doch spr. trachtte in den breede uiteen te zetten, dat de belastingen en vooral de grondbelasting, veel te hoog waren geraamd, de cijfers des ministers niet werden geregtvaardigd, en dat in de memorie van beantwoording de eene onnaauwkeurigheid op de andere gestapeld was geworden.

Wat het andere punt betrof, het protest van de minderheid der Kamer tegen de meerderheid, erkende spr. zich gaarne te voegen bij die minderheid, indien de bewering der regering juist ware. zonder in vergelijking met de begr. van 't vorige jaar te willen, treden behandelde hij de begrooting op zich zelve en keurde zeer af de wijziging der brievenporten, eene ruime bron van inkomsten voor den Staat, de afschaffing van de belasting op de brandstoffen, het voornemen om den spoorweg in Noord-Holland niet ten Westen, maar ten Oosten heen te rigten en eene hoogst kostbare brug aan te leggen over het Noordh. kanaal, alsmede de groote uitgaven, die de spoorwegen zullen vorderen, zal de Zeeuwsche lijn iets beteekenen en zal de aansluiting te Venlo worden verkregen. Waarom eerst al die plannen omtrent de waterwegen niet afgewacht, waarom de uitvoering der spoorwegwerken niet eerst afgewacht, waarom de berekeningen der ingenieurs, de prijzen der materialen en arbeidsloonen, niet afgewacht, waarom de verhooging der soldijen en pensioenen voor het Indisch leger niet afgewacht, waarom niet afgewacht of de Indische goudmijn in volgende jaren even ruim zoude blijven vloeijen, waarom eindelijk al die werken te gelijker tijd ondernomen, wier uitgaven moeten bestreden worden door onzekere en wisselvallige ontvangsten? En dan nog de uitgaven, welke gevorderd worden in het belang van Indie zelf, voor den aanleg van spoorwegen en middelen van vervoer, en bestreed de gedragslijn van den min. van kolonien. Hij konde zich niet vereenigen met de bloote toezegging van een ontwerp betreffende de Ind. komptabiliteit, doch na al hetgeen omtrent dit onderwerp in de Kamer is voorgevallen en met het oog op de verhooging der Ind. uitgaven, die in vijf jaren tijd met 13 millioen zijn gestegen, verlangde hij meerdere waarborgen dan die, welke thans door den Minister werden aangeboden. Daar de reg. bij al die lasten, in plaats van tot vereenvoudiging der begrooting, de begrooting telken jare uitbreidde en de lasten steeds klimmende werden, zou hij om die redenen zijne stem *tegen* deze ontwerpen uitbrengen.

De heer *Hugenholtz* wees op de twee stellingen, waarvan men konde uitgaan bij de behandeling der begrooting óf men konde meenen dat eene begrooting was een votum van vertrouwen óf slechts eene beoordeeling der cijfers, zonder te dringen in het Regeringsstelsel. Tot geen dezer beide beginselen heeft hij zich in zijne parlementaire loopbaan ooit onvoorwaardelijk ingesloten maar alleen dan zijne stem aan de begrooting geweigerd, wanneer hij meende, dat 's lands belang het vorderde. Onder de Regering telde hij personen, die hij hoog achtte, maar ook staatslieden, tusschen wie steeds groot verschil van meening bestond en die eene uiteenloopende rigting waren toegedaan. In deze regering konde hij geen vertrouwen stellen. Spr. zeide dat de Nederlandsche Christelijke natie door dralen zoo ver was gebragt dot zij zelfs spoorwegen uit de handen van den duivel had willen ontvangen. Dat was geen blijk van vertrouwen; doch nu wordt tot de uitvoering dier wet een bijzonder, een onbepaald vertrouwen vereischt, hetgeen dit kabinet miste. De Minister-president verlangde dat het verledene mogt worden vergeten, maar dit verleden zweefde hem gedurig voor den geest en juist met het oog op dat verleden en zijne ondervinding wenschte hij zijn wantrouwen te motiveren. waartoe hij de politieke geschiedenis van 1849 tot nu toe doorliep, herinnerde aan het ontstaan van het ministerie der tegenovergestelde rigting in 1853; hoe men zich door insinuatie en door het mengen van 's konings naam in de diskussien trachtte te handhaven; hoe toch de min. moest aftreden, en hoe hij sinds 1858 weder in de kamer, na lang heen en weder uitzien, de spoorwegen had aangegrepen, als middel om aan 't bewind te komen. Toen had de minister, die eerst spoorwegen afkeurde, en er over riep, dat men de schatkist in gevaar bragt door zoo hooge eischen, voor die wegen nog een grooter net en grooter uitgaven voorgesteld en doen aannemen. Nu konde Spr. echter ook geen vertrouwen in dien minister stellen. Als een enkel bewijs der inkonsekwentie van den min. wees Spr. er op, dat deze anderhalf jaar geleden, eene verlaging van het tarief nadeelig achtte voor de schatkist en thans dit beschouwde als het eerste werk, waaraan krachtig de hand moest worden geslagen? Spr. kwam vervolgens op zijne beurt op de groote uitgaven terug, die men op de schatkist durfde laden, herinnerde aan het monopolie aan de Holl. spoorwegmaatschappij verleend, en aan de politieke manoeuvres der regering. Had hij voor de nieuwe regterlijke inrigting gestemd, hij zou dat niet doen voor de begr. van financien.

De *Minister van Financien* wees er op, dat de vorige spreker de diskussiën op een terrein had gebragt, vreemd aan de orde van den dag. Hij vroeg zich daarna, of de inwendige toestand van het land deze twisten wettigde? Hebben wij geene burgerlijke, geene staatkundige, geene godsdienstige vrijheid, als waarvan elders geen voorbeeld bestaat? De min. zag dus niet het minste belang in dergelijke geschillen, maar had vooral meer gronden verwacht als men dan hem als min. president wilde aanvallen. Het was wel hard, voor hem min. beschuldigen te hooren als die spr. heeft opgestapeld, wel hard, als hij den lande diensten heeft bewezen, zoovele als hij niet noemen kan. En wat is er nu van zijn staatkundige loopbaan? Ook hij kan somtijds zijn afgeweken, maar zijne politieke rigting was van 1842 af steeds geweest die van een gematigd liberaal. Wanneer is hij van die gedragslijn afgeweken? De Min. meent naar zijne rede van November 1853 te moeten verwijzen, waaruit zijne gedragslijn helder in het oog zoude springen. In 1856 is de Min. vrijwillig, geheel ongedwongen, afgetreden, en zijne ambtgenooten zijn hem gevolgd. Hij heeft een stil leven gaan leiden, toen in 1858 vele vrienden van hem optraden, onder anderen een Minister dien hij het een dure pligt achtte als lid der Kamer te ondersteunen. De Min. heeft medegewerkt al de wetten tot stand te brengen. Hij heeft zijne stem onthouden aan het tarief, maar hij doet uitkomen, dat het tarief dat hij voorstelt geheel verschilt van het vorige. Later kwam de spoorwegkoorts. De minister heeft wederom in het kabinet getreden, een ontwerp aangeboden om de natie te bevredigen, met het stelsel, dat hij als lid der Kamer verlangde, staatsspoorwegen. Men heeft verweten dat de regering eene meerderheid heeft berekend; maar men bewijzen niet verwijte.

Hierna betoogde de minister, dat de regering zeer homogeen kon genoemd worden, dat de minister van binnenlandsche zaken in zijne denkwijze niet meer geheel dezelfde beginselen is toegedaan als in 1848, en dat hij den minister-president beter heeft leeren begrijpen, gelijk deze ook hem beter heeft leeren kennen; dat de min. van justitie en hij jaren lang eensgezind dachten, en bijna over alle ontwerpen eene zelfde stem uitbragten. Doch hij meende, de keuze des ministers behoort den koning. De regering had zich overigens gehaast zaken tot stand te brengen, waarop sedert jaren lang vorige ministerien waren gestruikeld. Dank zij het talent van zijn ambtgenoot voor justitie en de ondersteuning der Kamer, was ook de regterlijke inrigting tot stand gebragt. Wischt mijn naam, mijn roem uit, zeide de minister, maar wischt alleen niet die verdienste uit, dat ik den koning twee verdienstelijke mannen tot ministers heb voorgedragen, die tot stand hebben gebragt wat vorigen ministers, onmogelijk viel. De min. ook geloofde dat die spreker genoeg van hem heeft gehoord.

De *Minister* vrijwaarde hierna zijne blootlegging van 's land financielen toestand tegen de beschuldigingen van eenzijdigheid, onvolledigheid en onnaauwkeurigheid, en trachtte breedvoerig met cijfers te betoogen, dat de staat onzer geldmiddelen zeer gunstig mogt worden genoemd, dat zijne opgaven niet waren gerigt tegen de beweringen van den vorigen Minister, maar juist op die beweringen waren gegrond. De Minister erkende opregtelijk het verslag te hebben beschouwd als een protest van den minderheid tegen de meerderheid. Hier moesten echter *zaken* behandeld worden, daar verloren de leiders der oppositie uit het oog, en eerst dan konden personen worden aangevallen wanneer de behartiging van 's lands belang door hen werd miskend. Wat hem persoonlijk betrof, ondanks de onbeschaafde wijze, waarop hij werd aangevallen, ondanks hij op zijn leeftijd geene gelegenheid zoude opzoeken tot den strijd, ondanks de onaangenaamheden waaraan hij bloot stond of zoude blootstaan zoude hij zich vergenoegen zijn taak voort te zetten en zaken behandelen.

De heer *van Zuylen* komt terug op enkele punten in het voorloopig verslag, welke door den Minister verkeerd waren opgevat of beantwoord. Vroeger heeft de regering gezegd, dat zij gekomen was om spoorwegen te maken, maar nu rangschikt Spr. zich onder hen, die wenschen. dat ook andere belangen in aanmerking zullen komen. Aan het hoofd des bestuurs staat een man, die altijd beschouwd is als het type van het behoudend beginsel, die thans heet minister der meerderheid, maar man is der minderheid, die thans verder gaat dan de liberaalste leden der Kamer, hetgeen Spr. een gevaarlijken weg acht. Ook vreest Spr. dat het met de wet van Aug. 1860 eveneens zal gaan als met de kerkwet van 1853. Ten slotte met weinige woorden den politieken toestand van dezen oogenblik karakteriserende merkte Spr. op: wij hebben een Ministerie, dat steun zoekt bij de oppositie, wij hebben eene opositie, wars van een gedeelte, om welke reden dan ook, de steun der Regering, wij hebben eene ministerieele partij, die dit niet ziet of liever niet zien wil; maar nergens waarheid, niemand bevindt zich op zijn eigenaardig standpunt. Doch welligt gaat hij te ver. Enkele leden zijn er, die den regten weg bewandelen, zich ook thans gelijk blijven.

Daarna werden de beraadslagingen geschorst tot morgen.

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.